

อภิธานนาการ

สำนักหอสมุด

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ
 การศึกษาศักยภาพและความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว
 อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
 A Study on Tourism Carrying Capacity and Potential
 in Phu Reua District, Loei Province

โดย
 ดร.รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันลงทะเบียน.....2.5.ค.ค. 2559.....

เลขทะเบียน.....119.0774.....

เลขเรียกหนังสือ.....G.....

455
A1

รช635

2558

กรกฎาคม 2558

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมไปถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคการผลิตและบริการอื่นๆ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันรุนแรงขึ้นตามลำดับ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยเฉลี่ยปีละประมาณ 9 ล้านคน ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติเฉลี่ยปีละไม่น้อยกว่า 2.7 แสนล้านบาท โดยปีพ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวประมาณ 13.8 ล้านคน โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2548 ประมาณร้อยละ 17 จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) (2007) พบว่ารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติปีพ.ศ. 2549 เท่ากับ 12.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก 9.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2548 หรือเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 22 ของรายได้ในปีพ.ศ. 2548 (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ, 2550)

หากพิจารณาในศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่จังหวัดสุโขทัยหรืออยุธยา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จังหวัดเชียงใหม่หรืออีสานใต้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ได้แก่ ทะเล ถ้ำ ภูเขา น้ำตก และป่าไม้ ซึ่งมีกระจายทั่วทุกภาคของประเทศ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอยากที่จะมาเที่ยวชมรวมทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรมและสปาที่มีมาตรฐานสูง ที่พักทุกระดับ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบันเทิง การเดินทางคมนาคม บริษัททัวร์ และศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดบริการสาธารณะของภาครัฐและท้องถิ่นที่เอื้อต่อนโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลทุกสมัยที่ผ่านมา ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากจะเป็นอุตสาหกรรมที่นำเงินตราต่างประเทศจำนวนมหาศาลเข้าสู่ประเทศไทยในบางช่วงเวลา เช่น ระหว่างปีพ.ศ. 2522 – 2539 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้สูงที่สุดในบรรดาสินค้าออกอื่นๆ ของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นการท่องเที่ยวยังได้ทำให้เกิดการลงทุน การจ้างงานจำนวนมาก และก่อให้เกิดรายได้ออกไปสู่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งในเมืองและในชนบทอย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้ นอกจากก่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การท่องเที่ยวยังได้ก่อให้เกิดผลดีด้านสังคมด้วย กล่าวคือ การท่องเที่ยวเป็นช่องทางเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม มีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รวมทั้งยังมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นพัฒนาตัวเองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์

จากการท่องเที่ยว เช่น ไปเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่ม ไปเรียนวิชาชีพเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนผลดีทางด้านกายภาพก็คือ มีการพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคสาธารณูปการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่ง ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นได้รับสิ่งบริการดีขึ้น ได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น บ้านเมืองสวยงามขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาขยะ น้ำเสีย ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทำให้สถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมด้อยคุณค่าลงหรือถูกทำลาย รวมทั้งสร้างปัญหาสังคม ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีแผนสำหรับชี้นำการพัฒนา หรือมีแผนแต่ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ และเมื่อแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลงนักลงทุนและนักท่องเที่ยวก็ย้ายไปที่อื่น เหลือไว้แต่ปัญหาให้เป็นภาระแก่ประชาชนในท้องถิ่น (สุรีย์ บุญญาบุณย์ และคณะ, 2552)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็น "ศูนย์กลางด้านการบริการและการท่องเที่ยว" ของภูมิภาค เนื่องจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกสู่สังคมผู้สูงอายุ จะเป็นโอกาสของประเทศไทยเนื่องจากมีความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาคบริการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นตัวจักรในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมโดยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และพัฒนายกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อให้มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเป็นเครื่องมือในการช่วยสร้างรายได้ให้กับภาคเกษตรและชุมชนในชนบทไทย ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553)

ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้า คือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เพราะในการเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจนั้น นอกจากนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวจะต้องการเที่ยวชมบ้านเมือง โบราณสถาน สถานที่อันสวยงามตามธรรมชาติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งที่น่าสนใจอื่น ๆ ตามความต้องการของตนแล้ว สิ่งที่นักท่องเที่ยวมักจะคำนึงถึงอันดับแรกก็คือ ความปลอดภัย ความสะดวกสบายของสถานที่ที่จะไป ถ้าหากนักท่องเที่ยวไม่ได้รับความปลอดภัย หรือไม่ได้รับความสะดวกสบายในการบริการด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่าย และก่อให้เกิดผลเสียต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาเหล่านี้จะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อท้องถิ่นหรือประเทศที่ตนเดินทางเข้าไปเที่ยวทำให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นที่เจ้าของประเทศจะต้องพยายามทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และมีความประทับใจในประเทศของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม (วรรณ วลัยวานิช, 2546, หน้า 30)

อำเภอภูเรือ ตั้งอยู่บนเทือกเขาสูงที่ทอดแนวยาวสลับม้วนเกลียวดูจะลือกคลื่น จนได้รับสมญานามว่า "ดินแดนแห่งทะเลภูเขา" สภาพภูมิประเทศดังกล่าวทำให้อำเภอภูเรือมีอากาศเย็นเกือบตลอดทั้งปี

โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนธันวาคมไปจนถึงกุมภาพันธ์ของทุกปี จะมีอากาศหนาวเย็นมาก บางปี อุณหภูมิลดลงถึง -2 องศาเซลเซียส จนหลายพื้นที่เกิดการแข็งตัวของน้ำค้างบนยอดหญ้า และกลายเป็นเกล็ดน้ำแข็ง ซึ่งภาษาชาวบ้านเรียกว่า "แม่คะนิง" จนได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่ "หนาวที่สุดในสยาม"

อุทยานแห่งชาติภูเรือ พื้นที่ครอบคลุมอำเภอภูเรือ และอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 16 ของประเทศ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2522 มีพื้นที่ประมาณ 120.84 ตร.กม. หรือ 75,525 ไร่ มียอดภูเรือเป็นจุดที่สูงที่สุด คือ 1365 เมตร จากระดับน้ำทะเล บริเวณยอดภูเรือจะพบป่าสนเขา สลับกับสวนหินธรรมชาติที่งดงาม นอกจากนี้ยังพบพันธุ์ไม้หายากได้แก่ กุหลาบแดง กุหลาบขาว ดาวเรืองภู เฟิร์น กล้วยไม้ป่า เป็นต้น ซึ่งจะสลับกันออกดอกให้ชมกันตลอดทั้งปี และยังมีจุดชมทัศนียภาพได้โดยรอบ จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น ที่ผาโหล่นน้อย น้ำตกห้วยไผ่ สวนหินธรรมชาติ ซึ่งทางอุทยานได้จัดทำเส้นทางเดินเท้าเพื่อชมได้อย่างสะดวก ภายในอุทยานฯ มีบ้านพักและเต็นท์

ภาพทิวทัศน์กว้างไกลสุดสายตา ทะเลหมอกลอยในหุบเขาสลับซับซ้อน คือเสน่ห์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวขึ้นมาเที่ยว อุทยานแห่งชาติภูเรือ แม้ภูเรือจะมีความสูงไม่ติด 10 อันดับภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทย แต่ถ้าเป็นเรื่องความหนาวเย็นละก็ ภูเรือจะมาเป็นอันดับแรก ๆ เลยทีเดียว ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงฤดูหนาว ภูเรือจึงคึกคัก นักท่องเที่ยวที่พากันมา "อาบ" ความหนาวเย็นที่นี้ภูเรือ อุทยานแห่งชาติภูเรือ ดินแดนที่มีความหนาวเป็นเอกลักษณ์ประจำตัว อุทยานฯ ภูเรือตั้งอยู่ใน อ.ภูเรือ เป็นภูเขาที่มีรูปร่างคล้ายเรือสำเภาลำใหญ่ อากาศบนภูเรือจะหนาวเย็นตลอดปี ช่วงที่หมอกลงนักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมทะเลหมอกได้ตามจุดชมวิริมหน้าผา ซึ่งมีอยู่หลายจุด ในฤดูหนาวบางช่วงที่อากาศหนาวจัด ภูเรือได้เกิดปรากฏการณ์ "แม่คะนิง" ซึ่งเกิดจากการที่น้ำค้างบนยอดหญ้าจับตัวกันจนเป็นน้ำแข็ง

จุดที่น้ำสนใจบนยอดภูเรือจุดชมวิเวโค อยู่ห่างจากที่ทำการ ฯ ไปตามถนนลาดยาง 500 ม. เป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นในเวลา 06.00 - 08.00 น. พระอาทิตย์ขึ้นสวยงามมาก ในวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส จะสามารถมองเห็นภูต่างๆ ของเมืองเลย อย่างภูผาสาด ภูคัง ภูหลวง เป็นต้น ได้อย่างทั่วถึงผาฆ่าทอง เป็นจุดที่สามารถชมพระอาทิตย์ตกได้สวยงาม อยู่ริมถนนลาดยางห่างจากที่ทำการ ฯ ประมาณ 2.2 กม. มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงชัน ที่เรียกว่าฆ่าทอง ก็มาจากบริเวณนี้เป็นแหล่งน้ำซับ (ฆ่าเป็นภาษาอีสาน แปลว่าแหล่งน้ำซับ) ประกอบกับมีไลเคนสีเหลืองคล้ายสี ทองขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงเรียกผานี้ ผาฆ่าทองหินเต่า เป็นก้อนหินทรายขนาดใหญ่ มีรูปร่างคล้ายเต่า หันหน้าไปทางทิศตะวันตกอยู่ข้างทางที่จะเดินทางสู่อยอดภูเรือ อยู่ริมถนนลาดยาง ห่างจากที่ทำการ ฯ ประมาณ 2.8 กม. ลักษณะเป็นสวนหินพื้นที่ ไม่กว้างมากนักแต่โดดเด่นด้วยหินเต่าที่จินตนาการว่าเป็นรูปเต่าน้ำตกห้วยไผ่ อยู่ห่างจากที่ทำการ ฯ ประมาณ 2 กม.

น้ำตกห้วยไผ่ เป็นน้ำตกสูงชัน สายน้ำจะไหลตกลงมาตามผาหินที่สูงประมาณ 30 ม สวยงาม น้ำตกห้วยไผ่ถือเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญในสมัยก่อนใช้เป็นแหล่งน้ำทำน้ำประปาให้แก่อำเภอภูเรือ หน้าฝนจะมีปริมาณน้ำมากและทิวทัศน์ที่สวยงามถ้าเป็นหน้าแล้งก็จะมีปริมาณน้ำน้อยลง มีโขดหิน น้ำใสสะอาด สวยงามมากผาโหล่นน้อย อยู่ห่างจากที่ทำการ ฯ ไปตามถนนลาดยาง ประมาณ 3.5 กม. เมื่อถึงด้านตรวจจุดที่ 2 ก็ลงเดินไปตามทางดินประมาณ 100 ม. ก็จะถึงผาโหล่นน้อย เป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยงาม ณ จุดนี้มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1320 ม สามารถมองเห็นภูหลวง ภูผาสาด ภูครึ่ง และ ทะเลภูเขาสลับซับซ้อนได้ยอดภูเรือ เป็นภูเขาสูงใหญ่ บนยอดเขาเป็นที่ราบกว้างใหญ่ มีต้นสนขึ้นสลับซับซ้อน ยอดภูเรือเป็นจุดที่สูงที่สุดโดยสูง 1,365 ม. จากระดับน้ำทะเล ยอดภูเรือจากด้านตรวจที่ 2 เดินสู่อยอดภูเรือไปตามถนนลาดยางประมาณ 700 ม. หรือจะเดินตามทางดินที่ทางอุทยานจัดไว้ให้ศึกษาธรรมชาติก็สะดวกเพราะจะได้บรรยากาศเดินป่าท่ามกลางธรรมชาติอันสวยงามได้มากยิ่งขึ้น โดยจุดเริ่มต้นอยู่ทางด้านขวามือของถนน ตรงข้ามด้านตรวจ แล้วลัดเลาะไปตามขอบหน้าผา ผ่านป่าที่มีไม้ยืนต้นหนาแน่นทำให้อากาศเย็นชื้นและมีครึ้ม มีไอหมอกพุ่งกระจาย

อยู่ทั่วราวป่า พื้นที่โดยรอบปกคลุมด้วยป่าสนเขา ทั้งสนสองใบและสนสามใบ สลับกับลานหินธรรมชาติ บนยอดภูยังสามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามได้รอบด้าน จะสามารถมองเห็นแม่น้ำโขงและแม่น้ำโขงซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ ยอดภูเรื่อยังเป็นทีประดิษฐานพระพุทธรูปนาวาบรรพต ซึ่งมีประวัติว่าชาวภูเรื่ออัญเชิญมาจากวัดพระญาติ จ.พระนครศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. 2520 จากยอดภูเรื่อมีเส้นทางเดินผ่านทุ่งหญ้าที่มีไม้ต้นเล็กๆ ขึ้นอยู่ปะปน แต่ที่น่าสนใจเป็นดอกไม้เล็กๆ ที่ขึ้นประดับพื้นให้เดินชมอย่างเพลิดเพลิน เช่น กระดุมเงิน เปราะภู ดาวเรือง เป็นต้น ช่วงฤดูฝนบริเวณป่าสนที่เรียกว่าทุ่งกวางตาย จะมีดอกกระเจียวบานไปทั่วทุ่ง นอกจากนี้ยังมีลานหินพานขันหมาก ลักษณะเป็นลานหินที่แตกเป็นรอยตื้น ๆ เต็มไปด้วยดอกไม้ต่าง ๆ เช่น เอื้องม้าวิ่ง เอื้องนวลจันทร์ เส้นทางเดินนี้จะวกลงมาสู่ที่กางเต็นท์และสามารถเดินลงมาถึงที่ทำการได้สวนหินพาลี ลักษณะเป็นสวนหินขนาดใหญ่ อยู่ใกล้จุดกางเต็นท์ มีก้อนหินรูปร่างแปลกตาตั้งอยู่เรียงราย บางก้อนคล้ายเสาหินสูงตระหง่าน บางต้นมีส่วนฐานเล็ก แต่ยอดแผ่ออกเป็นครีบกลายเป็นเพิงหิน บ้างคล้ายดอกเห็ดเกิดจากหินก้อนใหญ่ทับอยู่บนหินอีกก้อนหนึ่ง บางก้อนก็แหงนงั่ว อยู่บริเวณกว้าง ซึ่งกลุ่มหินเหล่านี้เกิดจากการผุพังของหินทราย จึงชวนให้จินตนาการคล้ายกับสัตว์ต่าง ๆ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง มีพื้นที่ครอบคลุม 4 อำเภอของจังหวัดเลย คือ อำเภอภูเรือ วังสะพุง ด่านซ้าย และภูหลวง มีความสูงเฉลี่ยราว 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล พื้นที่บนภูหลวงจะมีลักษณะเป็นที่ราบบางตอนเป็นป่าสนและป่าดิบเขา ลักษณะที่สำคัญคือ ภูหลวงเป็นดินแดนแห่งที่พรรณไม้ อาทิ กล้วยไม้ ก่อคำ สนสามใบ กุหลาบแดง กุหลาบขาว เมเปิล เป็นต้น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินเท้าเที่ยวชม คือ สวนสน ลานหิน ผาหินและทุ่งหญ้าเปิดให้เฉพาะผู้ที่ต้องการศึกษาธรรมชาติเท่านั้น

ภูหลวงถูกเปรียบให้เป็นดั่ง มรกตแห่งอีสาน และได้รับการประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามาตั้งแต่ปี 2517 ภูหลวงมีความสูงมากกว่า 1200 ม. จากระดับน้ำทะเลบนที่สูงแห่งนี้แหล่งรวมดอกไม้ป่า นานาพรรณ ผลิดอกที่มีสีสันสวยงามเปลี่ยนไปตามฤดูกาล ดอกไม้ที่โดดเด่นที่สุดของภูหลวงก็คือกล้วยไม้ ซึ่งมีสวยๆ มากมายทั้งตามต้นไม้ ไชตหิน และบนพื้นดิน เรียกได้ว่าเพียงก้าวขาออกจากรถก็จะเห็นดอกไม้รอต้อนรับทันที ที่น่าสนใจรองลงมาคือ พันธุ์ไม้อื่นๆ ในเขตอุทยานซึ่งในไทย จะพบได้เฉพาะภูเขาสองๆ เช่น กุหลาบแดง กุหลาบขาว ส้มแปะ เป็นต้น

ชมพรรณไม้ที่โคกนกกระบา- กล้วยไม้จะทยอยบานหมุนเวียนกันไปตลอดปี - ควรมีเจ้าหน้าที่นำทางเพื่อขอความรู้เรื่องพรรณไม้ - กุหลาบแดงและกุหลาบขาวจะบานช่วง ประมาณ เดือน ก.พ.-พ.ค. การเดินทาง จากที่ทำการ ฯ ไปตามถนนลูกรังประมาณ 8 กม. รถที่ใช้ควรอยู่ในสภาพสมบูรณ์และผู้ขับขี่ ควรมีความชำนาญการขับรถในทางป่า เริ่มดูดอกไม้ได้ตั้งแต่จุดตั้งต้นของเส้นทาง โดยเฉพาะกล้วยไม้ที่เกาะอยู่ตามกิ่งก้าน ต้นไม้ เช่น ครั่งเสด เอื้องสิงโตสยาม เป็นต้น เมื่อเข้าสู่โคกนกกระบา ซึ่งเป็นชื่อของสวนหินธรรมชาติที่เรียกตามหินใหญ่ลักษณะ เหมือนกับนกคบบุ้งหรือนกกระบาในภาษาอีสาน ก็มักพบเอื้องตาเหิน เอื้องคำเกาะอยู่ตามโขดหิน โคนก้อนหินมักเต็มไปด้วยพืชขึ้นต่ำพวกมอส และไลเคนฟองหินขึ้นเป็นพรมเขียวอยู่ทั่วไป นอกจากกล้วยไม้ตามโขดหินแล้ว ลานหินนี้ยังมีกุหลาบแดงและกุหลาบขาว ซึ่งในช่วงฤดูร้อนจะออกดอกสีแดงสีขาวอยู่ทั่วลาน ไม้พุ่มเล็กๆ อย่างส้มแปะและสนทรายก็ออกดอกเล็ก ๆ เป็นช่อสีขาว สวยงามมาก ผาสมเด็จและผาเตลีน มีระยะทางประมาณ 2 กม. จากหน่วย ฯ เดินผ่านสถานีทวนสัญญาณโทรทัศน์ช่อง 7 ผ่านป่าดงดิบเขา ถ้ามาช่วงเดือน พ.ย. จะได้เห็นใบเมเปิลเปลี่ยนสีแดงก่อนถึงผาสมเด็จสองข้างทาง จะเต็มไปด้วยข้าวตอกฤๅษี ซึ่งเป็นมอสที่ใหญ่ที่สุดในโลก ผาสมเด็จเป็นหน้าผาเล็กๆช่วงฤดูร้อนริมหน้าผา จะมีดอกกุหลาบแดง และกุหลาบขาว ไชตหินใหญ่ในบริเวณก็น่าสนใจไม่แพ้กันเพราะมีไลเคนอยู่เต็ม ไชตหิน

น้ำตกปลาป่า บ้านตาตสาน ต.ปลาป่า อ.ภูเรือ เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่อยู่ไม่ไกลจากบ้านตาตสาน จึงนิยมเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า น้ำตกตาตสานอยู่ห่างจาก อ.ภูเรือ ประมาณ 17 กม. ห่างจากถนนเลย-หล่มสัก บริเวณแยกบ้านกกโพธิ์-แสนเอี่ยม ประมาณ 6 กม. เป็นน้ำตกที่เกิดจากความต่างระดับของชั้นหินในลำน้ำสาน สูงประมาณ 20 เมตร น้ำตกปลาป่าเป็นน้ำตกที่เกิดจากสายน้ำไหลมาตาม ลำห้วยเล็กๆ แล้วแผ่ออกบนลาน หินกว้างประมาณ 20 เมตร แล้วไหลลดหลั่นต่อไปตามลำห้วย ช่วงน้ำหลากกระแสน้ำมีปริมาณมาก ไหลตกลง มาเสียงดัง และเกิดละอองน้ำฟุ้งกระจายสวยงามมาก แต่ไม่ควรลงเล่นน้ำบริเวณด้านบนน้ำตก เพราะน้ำไหลแรง อาจพลัดลงมาแอ่งน้ำกว้างด้านล่างเหมาะสำหรับเล่นน้ำมากกว่า นับว่าเป็นน้ำตกที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง บริเวณน้ำตกมีความร่มรื่น เหมาะสำหรับการพักผ่อนมากทีเดียว

น้ำตกสองคอน บ้านสองคอน ต.ปลาป่า อ.ภูเรือ ห่างจาก อ.ภูเรือประมาณ 22 กม. ห่างจากถนนเลย-หล่มสัก บริเวณแยกบ้านกกโพธิ์-แสนเอี่ยม ประมาณ 14 กม. เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามอีกแห่งหนึ่ง และมีลานหิน เป็นน้ำตกที่อยู่ระหว่างหุบเขาสองด้าน สายน้ำตกไหลมาตามห้วยเล็ก ๆ ท่ามกลางบรรยากาศร่มรื่น และสงบเงียบน้ำตกสองคอน เกิดจากน้ำในลำห้วยไหลไปตามลานหินที่เหลาดทำมุม 45 องศา เป็นทางยาวสู่เบื้องล่างประมาณ 20 ม. หลังจากนั้นก็ไหลลดหลั่นไปตามลำห้วยเล็กๆ ที่เต็มไปด้วยโขดหินขวางกั้นลำห้วยอยู่ทั่วไป น้ำตกสองคอนไหลผ่านกลางหุบเขาที่ปกคลุมด้วยป่าไม้เขียว ขจีสามารถลงเล่นน้ำได้ทั้งบริเวณน้ำตก และ ตลอดลำห้วยเหมาะสำหรับพักผ่อนหรือเล่นน้ำ และการพักผ่อนหย่อนใจเป็นอย่างมาก

สถานีทดลองเกษตรที่สูง บ้านหินสอ ต.ปลาป่า อ.ภูเรือ อยู่ห่างจาก อ.ภูเรือ ประมาณ 32 กม. สถานีแห่งนี้เป็นที่ทดลองปลูกพืชเมืองหนาว ได้แก่ มะคาเดเมีย โอโวกาโด ลินจี้ สตรอเบอร์รี่ และไม้ดอกไม้ประดับนานาพันธุ์ มีทั้งดอกกลีบลำโพง กุหลาบ หงอนไก่ ดาวเรือง ฯลฯ มีพื้นที่ทั้งหมด 5,000 ไร่ เปิดดำเนินการแล้ว 1,500 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกผลไม้ 1,375 ไร่ พืชผัก 50 ไร่ ไม้ดอก 50 ไร่ และผายเก็บน้ำ 25 ไร่ให้นักท่องเที่ยวชมไม้ดอกไม้ผลเมืองหนาวที่ขึ้นชื่อของอ.ภูเรือ

สวนดอกไม้ ที เอส เอ ตั้งอยู่บ้านกกโพธิ์ ริมน้ำสาน ต.ร่องจิก ตำบลร่องจิก อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอภูเรือ ประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นบริษัทของเอกชน ผลิตไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักต่าง ๆ เพื่อเพาะเมล็ดสำหรับจำหน่าย ภายในบริเวณจะมีไม้ดอกไม้ประดับ หลากหลายพันธุ์ โดยเฉพาะไม้เมืองหนาว เช่น เยอบีร่า ทานตะวัน ไฮเดรนเยีย เป็นต้น ภายในสถานีฯ มีแปลงไม้ดอกไม้ประดับ นานาพันธุ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมฟรี สวนดอกไม้ ทีเอสเอ จะมีให้ชมเฉพาะหน้าหนาวเท่านั้น ในวันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวและผู้คนที่ผ่านไปมาเข้ามาแวะชมและถ่ายรูปกัน เปิดให้ชมฟรีทุกวันตั้งแต่เวลา 8 โมงเช้าถึง 5 โมงเย็น

ภูเรือวโนทยาน สวนอ่งุ่นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย รวมอ่งุ่นพันธุ์ดีจากต่างประเทศ เป็นสวนอ่งุ่นขนาดใหญ่ในพื้นที่ประมาณ 800 ไร่ ทั้งนี้เพราะในพื้นที่อ.ภูเรือ มีภูมิอากาศหนาวเย็นตลอดปีคล้ายกับ ทางตอนใต้ของฝรั่งเศส จึงเหมาะสำหรับปลูกอ่งุ่นพันธุ์ดีจากฝรั่งเศส ทั้งอ่งุ่นรับประทานสด และอ่งุ่นใช้ทำไวน์ ซึ่งนำไปผลิตไวน์ชาโต เดอ เลย ไวน์รสชาติเยี่ยมฝีมือคนไทย โดยมีจำหน่ายที่ร้านชาโต เดอ เลย พร้อมอ่งุ่นสด และสินค้าเกษตรนานาชนิด ทั้งพันธุ์ที่ใช้รับประทานสดและพันธุ์ที่ใช้ในการผลิตไวน์ นอกจากนี้ยังสามารถเลือกซื้อของฝากทั้ง อ่งุ่นสดๆ ผักปลอดสารพิษไวน์ ชาโต เดอ เลย บรันตีวิคตอรี ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มแม่บ้านจังหวัดเลย และสินค้าจากศูนย์ศิลปาชีพ ได้ที่อาคารชาโต เดอ เลย

สวนอ่งุ่น สวนอ่งุ่น ภายในพื้นที่สวนอ่งุ่นภูเรือวโนทยานเป็นที่ราบสลับ กับเนินเขาในอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล ประมาณ 2,500 ไร่ และมีแปลงไร่อ่งุ่นพันธุ์ต่าง ๆ กระจายอยู่ในพื้นที่ประมาณ 800 ไร่ อ่งุ่นเหล่านี้หมุนเวียนกันให้ผลผลิตตลอดทั้งปี แบ่งเป็นอ่งุ่นรับประทานสด และอ่งุ่นทำไวน์ สำหรับอ่งุ่นรับประทานสดเป็นพันธุ์บัวดี ซีตเลส ให้ผลใหญ่มีสีแดงคล้ำ รสชาติหวานฉ่ำ ส่วนอ่งุ่นที่ใช้ทำไวน์ ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์เชอแทง บลังที่ใช้ทำไวน์ขาว และอ่งุ่นที่ใช้ทำไวน์แดงเป็นพันธุ์ซีร่า

แก่งसानสวรรค์หรือแก่งน้ำसान เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งใหม่ ของตำบลลาดค่าง อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย แก่งน้ำसान ได้รับการสำรวจเพื่อกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งของกูเรือ โดยในฤดูฝนและปลายฤดูฝน บริเวณแก่งน้ำसानจะมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติมาก ต้นไม้เขียวขจี อากาศสดชื่น เหมาะสำหรับครอบครัวและหมู่คณะที่จะมาพักผ่อนหย่อนใจ ทานข้าว ปิกนิก และทำนันทนาการที่ชอบความท้าทายก็สามารถลงแพ ล่องแก่งได้ (ที่มา <http://www.amphoe-phurua.com/>)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าอำเภอกูเรือมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งทำให้ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในฤดูหนาวก่อให้เกิดรายได้กับคนในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาเรื่องของความแออัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวและความไม่เพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการด้านการท่องเที่ยว จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาศักยภาพและความสามารถในการรองรับด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้และก่อให้เกิดการขยายตัวอย่างสมดุล เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในทิศทางที่ยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

1.2.2 เพื่อศึกษาความสามารถในการรองรับด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

1.2.3 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวในอำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาศักยภาพและความสามารถในการรองรับด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในอำเภอกูเรือ จังหวัดเลย จะทำการศึกษาโดยใช้หลักเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 2 หลัก ดังนี้

1) หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตามความสำคัญ เป็นการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่คัดเลือกจากความนิยมและความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของอำเภอกูเรือ เพื่อนำไปสู่การจัดอันดับความสำคัญ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินอยู่ 12 รายการหรือดัชนี คือ

(1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป (2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมเยือน (3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว (4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว (5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ (6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น (7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม (9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ (10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น (11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง และ (12) ความสามารถในการบริหารจัดการ

2) หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตามความเชื่อมโยง โดยใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินอยู่ 5 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านกายภาพ ประกอบด้วย เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก เส้นทางทางเชื่อมภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย ระบบรักษาความปลอดภัย การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว
- (2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประกอบด้วย ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ/ห้องสุขา ที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา ระบบโทรคมนาคม ถึงขยะ
- (3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย คุณค่าทางธรรมชาติ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้
- (4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพของชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น การก่อให้เกิดปัญหาสังคม การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชนในสังคม การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน
- (5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ผลกระทบจากขยะ การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง การเก็บข้อมูลจะใช้วิธีการสำรวจและวิธีการเชิงคุณภาพ เช่น การจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้แก่ สำนักท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรบริหารส่วนตำบล เกษนนำ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ และองค์กรภาคประชาชน และการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแผนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ และนำมาทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ส่วนที่ 2 การศึกษาความสามารถในการรองรับจะทำการศึกษาในประเด็น ดังนี้

1) ด้านบริการ ประกอบด้วย ความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในการให้บริการ มาตรฐานการให้บริการ ตลอดจนความปลอดภัยและสุขอนามัยที่ดี ได้แก่ การจัดการด้านความปลอดภัยจากการจราจร หน่วยกู้ภัย และความพร้อมในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การให้ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง โรงแรมและสถานที่พัก การบริการเกี่ยวกับการนำเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก ภัตตาคารและสถานเริงรมย์ และดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว จุดชมวิวและจุดบริการนักท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง ห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว และลานจอดรถ เป็นต้น

การเก็บข้อมูลจะใช้การแบบสอบถามเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวเพื่อประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เพื่อนำวิเคราะห์ความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวในอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ส่วนที่ 3 การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของการท่องเที่ยวในอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย การศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการนำข้อมูลจากส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งจะใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ได้แก่ การจัดเวทีชุมชน และการระดมสมอง เป็นต้น

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมสามารถจำแนกการศึกษาด้านการท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มต่างๆ คือ การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหรือทฤษฎีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว งานวิจัยด้านพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยว งานวิจัยด้านความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว งานวิจัยด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

2.1.1 แนวคิดหรือทฤษฎีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของคนไทย พ.ศ. 2394-2544 ของปิ่นเพชร (2545) แสดงให้เห็นการท่องเที่ยวของไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่เดิมการท่องเที่ยวจำกัดอยู่ในแวดวงชนชั้นสูงที่เดินทางไปต่างๆ เพื่อนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไปทำบุญหรือกิจธุระต่างๆ ในเชิงวัฒนธรรม ต่อมาเริ่มมีการรับอิทธิพลจากตะวันตกในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 24 จนกระทั่งพุทธศตวรรษที่ 25 การท่องเที่ยวได้กลายเป็นการเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพ และเพื่อทัศนศึกษาเปิดโลกทัศน์ ภายใต้สังคมบริโภคนิยมปัจจุบัน การท่องเที่ยวคือรูปแบบหรือบรรทัดฐานหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่แสดงว่าผู้ไปเที่ยวมีรสนิยมในการใช้ชีวิต การท่องเที่ยวจึงเป็นสัญญาณทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และเมื่อรัฐเห็นความสำคัญจากการท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ จึงได้จัดตั้งองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศหันมาเที่ยวประเทศไทยให้มากขึ้นโดยใช้มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีและธรรมชาติ มาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ ในสังคม แนวคิดหรือทฤษฎีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำแนกได้ 4 แนวคิดคือ

ก. การโหยหาอดีต (Nostalgia)

จากนิยามของ Robertson (1990) การโหยหาอดีตได้ถูกนำมาใช้พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในสังคมเมือง เพื่อบำบัดภาวะทางจิตที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันและตอบสนองความต้องการการบริโภคในโลกสมัยใหม่ ได้ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมโหยหาอดีตจากผลการศึกษา เรื่องการท่องเที่ยวไทย อุตสาหกรรมการขาย “สังคมอุดมคติ” ในโลกทุนนิยม (ชนิดา . 2543) พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีตได้ทำการแปรรูปอดีตให้กลายเป็นสินค้าเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยวนั่นเอง ส่วนการศึกษาที่แสดงถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิดการโหยหาอดีต เช่น การศึกษาตลาดคอนวอยที่แต่เดิมไม่ได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชนชั้นกลางในเมือง แต่เมื่อมีการรื้อฟื้นย่านเก่า ทำให้พื้นที่ตลาดคอนวอยกลายเป็นพื้นที่มีชีวิตและมีความหมายมากขึ้น (สิริภมล. 2545) นักท่องเที่ยวแสวงหาสถานที่พักผ่อนที่หาไม่ได้ในชีวิต โดยการออกไปหาธรรมชาติและการแสดงความเป็นอดีตที่ขาดหายไป ในสังคมปัจจุบัน เช่นเดียวกับวิธีการจัดการท่องเที่ยวที่ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ในการรื้อฟื้นประเพณีเกี่ยวกับผ้าขึ้นตีนจกแม่แจ่มละงานจุกจกขึ้นแม่แจ่มที่สะท้อนถึงศิลปะที่บ้านชนบทที่บริสุทธิ์ได้สร้างความรู้สึกรักหวัดอดีตของคนในสังคมเมืองในฐานะล้านนาในอดีตแห่งสุดท้าย (ปราโมทย์ ,2547) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาของ Hobsbawm et al (1983)

ข. ประเพณีประดิษฐ์ (The Invention of Tradition)

ตามแนวคิดของ Hobsbawm ได้รับการกล่าวอ้างตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1980 และได้นำมาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะมิติวัฒนธรรมด้านการท่องเที่ยวและการบริโภคอดีตใน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเพณีประเพณีเป็นสิ่งที่ยังสร้างขึ้นโดยการทำซ้ำแบบเดิม ซึ่งแสดงถึงความต่อเนื่องกับอดีต เป็นการสมมติขึ้นใหม่เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ๆ โดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นตัวสร้างความชอบธรรมให้กับกรกระทำ เป็นตัวเชื่อมสายสัมพันธ์ของผู้คน โดย Hobsbawm ซึ่งให้เห็นว่า ประเพณีประเพณีถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจในตลาดทุนนิยมอีกกลายเป็นสินค้า โดยใช้กฎปัญญาชาวบ้านเป็นเครื่องมือในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เปลี่ยนวัตถุประสงค์จากการใช้เฉพาะในพิธีกรรมมาสู่การจัดแสดงโชว์ เพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว (ปริดา , 2545)

ค. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความซับซ้อนและมีความหมายแตกต่างกันไปตามกรณีและที่ตั้ง WTO ได้ให้คำจำกัดความการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ว่าเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมกับการรักษาวัฒนธรรม ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว (Inskip ,1998 อ้างใน Theerapapaisit(2006))โดยความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับความวางแผนกับลักษณะของพื้นที่และประสิทธิผลของการบังคับใช้แผนการจัดการทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง โดย Butle (1999)ให้ความเห็นว่าอย่างยั่งยืนต้องประกอบไปด้วย การยอมรับของชุมชน การจัดการที่มีประสิทธิภาพ และความสอดคล้องของการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้ โดย Butler (1996) ยังเสนอว่าแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และมรดกทางสังคม โดยไม่สร้างความเสียหายให้กับคุณภาพชีวิตของชุมชน พร้อมทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและมีผลตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว

ง. แนวคิดทฤษฎีวิถีชีวิตแหล่งท่องเที่ยว (Stage of Lifecycle)

ตามแนวคิดของ Butler (1980) เห็นว่าเมื่อเวลาผ่านไป แหล่งท่องเที่ยวจะมีการวิวัฒนาการต่างๆ 6 ระยะจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ในระยะแรกเรียกว่าระยะการสำรวจ (Exploration)จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่มากนัก เมื่อผ่านระยะที่สองและระยะที่สามคือระยะการดำเนินการ (Involvement)ระยะการพัฒนา(Development) จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสู่ระยะที่สี่คือระยะเติบโตอย่างมั่นคง (Consolidation) เนื่องจากในระยะนี้จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคม เช่น อาชญากรรม ความอึดอัดใจของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยว และการใช้ทรัพยากรที่มากเกินไป (Overcrowding)ดังนั้นหากแหล่งการท่องเที่ยวยังดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยไม่มีการวางแผนหรือการจัดการที่ดี แหล่งการท่องเที่ยวนั้นจะเข้าสู่ระยะชะงักงัน (Stagnation) และระยะสุดท้าย ที่อาจจะเป็นระยะเสื่อมโทรม (Decline) หรืออาจเป็นระยะที่สามารถฟื้นคืนสภาพใหม่ได้อีก (Rejuvenation) หากได้รับการจัดการที่ดี เมื่อนำทฤษฎีของ Butler มาใช้เพื่อวิเคราะห์แห่งประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2503-2549 พบว่าเมื่อเวลาผ่านไปถึง 36 ปี วัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวของไทยยังอยู่ประมาณระยะที่ 2-3 คือระยะการดำเนินการและระยะการพัฒนา และอาจเป็นไปได้ว่าประเทศไทยอาจจะอยู่ในระยะนี้ต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ระยะชะงักงันแล้ว ประเทศก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เกิดขึ้น ทำให้การอธิบายวิวัฒนาการการท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยทฤษฎีของ Butler นั้นอาจไม่เหมาะสมเพราะขอบเขตแหล่งการท่องเที่ยวกว้างเกินไป จึงควรใช้ทฤษฎีเพื่อการอธิบายแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องที่ ไม่ใช่ระดับประเทศ ยกตัวอย่างเช่นการวิเคราะห์ในระดับจังหวัดของจังหวัดสุโขทัย พบว่าจังหวัดสุโขทัยนั้นได้

ผ่านภาวะชะงักงันและเข้าสู่ระยะเสื่อมโทรมตั้งแต่สิ่งดึงดูดใจใหม่ๆ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น
อีกได้ เรียกระยะดังกล่าวว่าระยะฟื้นคืนสภาพ

2.1.2 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ (เซวาทูธิ์ จงเกษกรณ์, 2552, หน้า 14 อ้างอิงใน ชัยฤทธิ์ วงษ์เจริญ, 2545, หน้า 47; United Nations, 1978, p.5) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคม ที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรม ในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

แนวคิดการมีส่วนร่วมเริ่มเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายและได้นำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว ในประเทศไทย โดยมีการกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2545-2549) มีเนื้อหาสาระที่สำคัญคือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาให้สามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุปผา พิภูลแก้ว และคณะ, 2549 อ้างอิงจาก บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ซึ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มและตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และประสานความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) (Cohen and Uphoff, 1980)

2.1.3 แนวคิดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

การศึกษาความสามารถของชุมชนในการรองรับทางสังคม เป็นการพยายามอธิบายแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในประเด็นความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการสนับสนุนแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทิศทางด้านขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นหมายถึง ปริมาณการใช้ประโยชน์พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่พื้นที่นั้นสามารถจะแบกรับไว้ได้ ก่อนที่จะเกิดความเสื่อมโทรมขึ้นกับพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวจึงวัดได้ด้วยปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ในทุกเวลาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ ในปริมาณที่จะทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลายน้อยที่สุด และยังคงรักษาสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีไว้มากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวมีความพอใจในสภาพของแหล่งท่องเที่ยวและได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม รวมถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในท้องถิ่นด้วย (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2546, หน้า 171)

การกล่าวถึงความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้นนักคิดพยายามที่จะแบ่งความสามารถในการรองรับเป็นด้านต่าง ๆ หลายรูปแบบดังนี้

Pearce and Kirk (1986, pp. 3-6) ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดความสามารถในการรองรับกับการศึกษาสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่ง โดยแบ่งความสามารถในการรองรับเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) 2) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) และ 3) ด้านสัมผัสรับรู้ (Perceptual Carrying Capacity) มีความสัมพันธ์คือ ที่พักและบริการเป็นโซนที่เกี่ยวข้องกับ

ความสามารถในการรองรับทางด้านกายภาพ โชนด้านการดำเนินกิจกรรมพักผ่อนในพื้นที่ทางทะเลเกี่ยวข้องกับความสามารถในการรองรับทางด้านสิ่งแวดล้อม และโชนในพื้นที่ชายหาดที่ใช้สำหรับกิจกรรมการพักผ่อนจะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการรองรับด้านการสัมผัส

Butler and Knudson (1977, อ้างอิงใน Shelby and Heberlein, 1986, pp. 19 - 21) ได้แบ่งความสามารถในการรองรับเป็น 4 ด้านคือ 1) ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Carrying Capacity) ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการเช่น ที่พัก การคมนาคม และการให้บริการที่จะเพิ่มการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยว 2) ความสามารถในการรองรับทางสังคม (Social Carrying Capacity) เกี่ยวข้องกับคุณภาพของประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของผู้อยู่อาศัย 3) ความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ (Ecological Carrying Capacity) เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่จะมีต่อระบบนิเวศ ระดับการใช้ประโยชน์ที่ไม่ส่งผลต่อพืช สัตว์ ดิน น้ำ และคุณภาพของอากาศ และ 4) ความสามารถในการรองรับทางด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการใช้พื้นที่ว่างของนักท่องเที่ยว

Whelan (1991, pp. 2-22) ได้เสนอความสามารถในการรองรับเป็น 2 ส่วนคือ 1) ความสามารถในการรองรับด้านนิเวศ (Ecological Carrying Capacity) หมายถึง จำนวนของนักท่องเที่ยวและลักษณะของนักท่องเที่ยวจากการใช้ประโยชน์ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์ป่าและระบบนิเวศเสื่อมโทรม เช่น การเข้าไปขัดขวางการดำรงชีวิตประจำวันของสัตว์ป่า และการพังทลายของดิน และความสามารถในการรองรับทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Carrying Capacity) หมายถึง การเผชิญหน้ากันของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ เช่น การไม่สามารถเข้าชมสัตว์ป่าได้เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวขยยะ

Williams and Gill (1994, pp. 174-187) ได้อธิบายตัวอย่างตัวชี้วัดด้านความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวดังนี้ ปริมาณ (Volume) ความหนาแน่น (Density) และการผสมผสานทางการตลาด (Market mix) ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงตัวชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ประเภท	ตัวอย่าง
ปริมาณ (Volume)	ช่วงสูงสุด, รายวัน, รายสัปดาห์, รายปี เป็นปริมาณที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว เช่น การพักค้างคืน
ความหนาแน่น (Density)	จำนวนนักท่องเที่ยวต่อเฮกเตอร์ของพื้นที่ชายหาด, จำนวนนักท่องเที่ยวต่อร้านอาหาร/ที่พัก
การผสมผสานทางการตลาด (Market mix)	ความสอดคล้องของจำนวนนักท่องเที่ยวต่อจำนวนผู้ที่พักอาศัยในชุมชน, การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของผู้ที่พักอาศัยในชุมชน

ที่มา: Williams and Gill (1994, p. 17)

จากการศึกษาของ Williams and Gill (1994, pp. 174-187) ได้แบ่งปัจจัยจำกัดของความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวไว้ 6 ด้านคือ 1) ปัจจัยด้านระบบนิเวศเกี่ยวข้องกับสัตว์ป่า พืช น้ำ อากาศ และที่ดิน 2) ปัจจัยด้านกายภาพเกี่ยวข้องกับที่พัก พื้นที่การผลิต น้ำใช้ การรองรับขยะ

เส้นทางการคมนาคม และความรื่นรมย์ทางสายตา 3) ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารเกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพ อำนาจในการตัดสินใจ สิทธิพิเศษ และเป้าหมาย 4) ปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับการ ลงทุน เทคโนโลยี การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ต้นทุนด้านแรงงานและการอาศัยอยู่ 5) ปัจจัยด้าน ประสิทธิภาพของผู้ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนเกี่ยวข้องกับ ความเป็นส่วนตัว การดำรงอยู่ ประโยชน์ที่ได้รับ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และ 6) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของนักท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับปริมาณ พฤติกรรม ระดับการบริการ ความเต็มใจของท้องถิ่น และความคาดหวัง

สิ่งเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยที่ประสิทธิภาพของผู้ที่พัก อาศัยในชุมชนและนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยจำกัดของความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวซึ่งมี ความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับความสามารถในการรองรับทางสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้นในการศึกษานี้มุ่งศึกษาประเด็นความสามารถในการรองรับทางสังคม (Social Carrying Capacity หรือ SCC) โดยใช้เกณฑ์การจำแนกความสามารถในการรองรับของ Butler and Knudson มีผู้ทำการศึกษาให้ความหมายและหลักการหลายท่านดังนี้

Wagar (1964, p. 3) กล่าวว่า ความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ (recreational carrying capacity) คือระดับของการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ โดยมีการจัดเตรียมการสนับสนุนด้าน คุณภาพของการนันทนาการ

Lime and Stankey (1973, อ้างอิงใน Shelby and Heberlein, 1986, p. 19) ได้ให้ ความหมายของความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่สามารถสนับสนุน จำนวนที่มากเกินในช่วงเวลานั้น โดยการพัฒนาพื้นที่ให้อยู่ในระดับที่แน่นอน โดยไม่ทำลายด้าน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือประสิทธิภาพของนักท่องเที่ยวมากเกินไป

Shelby and Heberlein (1986, p. 21) ได้มีการให้ความหมายของความสามารถในการรองรับ ทางสังคม คือ ระดับของการเข้ามาใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวและสังคมหรือชุมชนเจ้าบ้านที่สามารถ ยอมรับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ โดยการกำหนดเป็นค่ามาตรฐานของสังคมหรือชุมชนนั้น

Pfister and Frenkel (1974, อ้างอิงใน Shelby and Heberlein, 1986, p. 19) ได้ให้ ความหมายของความสามารถในการรองรับ คือ ความสามารถของทรัพยากรในแหล่งนันทนาการที่จะ สนับสนุนการใช้ประโยชน์ของประชากรที่สามารถวัดขีดจำกัดภายใต้การกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานที่ ยอมรับได้

สันติ ชูตินนธรา (2533, อ้างอิงใน สาริต ประเสริฐ, 2538, หน้า 37) ได้ให้ความหมายของขีด ความสามารถในการรองรับทางด้านสังคมว่า ใช้ความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของผู้มาใช้สถานที่ ท่องเที่ยวเป็นหลักในการกำหนด เช่น นักท่องเที่ยวไปเที่ยวทะเลย่อมต้องการความสงบเป็นส่วนตัวความ เป็นธรรมชาติถ้ามีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นหนึ่งคนย่อมทำให้เสียความเป็นส่วนตัวเป็นต้น

2.1.4 งานวิจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ (2548) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีอยู่ในระดับสูง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิง ธรณีวิทยาและศิลปะ) และทางวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ประเพณี และการท่องเที่ยววิถีชนบท) ซึ่งมีอยู่ในทุกพื้นที่ 2) ศักยภาพขององค์ประกอบการ

ท่องเที่ยวทุกอำเภอของจังหวัดราชบุรีมีความพร้อมที่จะให้บริการทางด้านคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม อาหาร และภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึกตลอดจนความปลอดภัย 3) ศักยภาพของกลไกจังหวัดประกอบด้วย ผู้นำส่วนจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการเอกชน และประชาชนทุกอำเภอ มีศักยภาพในระดับสูงในการ เสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน 4) ศักยภาพในด้านการจัดการพบว่ามีการ ประสานความร่วมมือและเสริมสร้างศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวระหว่างผู้นำส่วนจังหวัด ท้องถิ่น ผู้ประกอบการเอกชน และภาคประชาชนในทุกอำเภอของจังหวัดราชบุรีในระดับสูง

บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 205 ราย ที่เป็นผู้ประกอบการภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผล การศึกษาพบว่าสถานการณ์ความร่วมมือของภาคธุรกิจส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมเที่ยวน้ำตก รองลงมา คือดำน้ำดูปะการัง และการให้ความร่วมมือในกิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) จะมีน้อยที่สุด ตามลำดับ นอกจากนี้ภาคธุรกิจยังให้ความร่วมมือทางอ้อมในการช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและเสริมสร้างพัฒนา อาชีพการจัดการ ในส่วนแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างจะให้การสนับสนุนการพัฒนา ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

วนิชย์ ไชยแสง (2549) ได้ทำการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง ด้วยการวิจัยโดยใช้การมีส่วนร่วม (PAR) และการเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้อง (AIC) การแสดงความคิดเห็นกลุ่ม (Focus Group) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนเข้าใจและตระหนัก ในการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน จากการที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้เกิดการสำนึกและ ตระหนักในความเป็นเจ้าของพื้นที่และกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนและหน่วยงานของรัฐที่เคยมีส่วนช่วยเหลือ ชุมชนในอดีตเริ่มเข้าใจบทบาทของชุมชน ดังนั้น การจัดการท่องเที่ยวที่จะให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน จึงต้องใช้ ระยะเวลาเพื่อให้เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้วิจัยและชุมชน รวมทั้ง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานรัฐควรลดบทบาทและหน้าที่ ของผู้ชี้้นำลง ให้บทบาทของชุมชนมีส่วนร่วม มีการแสดงออกมากขึ้นจึงจะเกิดคำว่าความยั่งยืนอย่าง แท้จริง

รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาบทบาทขององค์กรภาครัฐหลักที่มีต่อการ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และ การประเมินบทบาทของภาครัฐในระยะที่ผ่านมา โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มได้แก่ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ที่มีบทบาทต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ผู้ประกอบการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง และผู้นำชุมชนที่มีส่วน ร่วมหรือได้รับผลกระทบจากการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐมีความคิดเห็นว่าภาครัฐมีบทบาทต่อการสร้างและปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติมากที่สุด ในขณะที่ภาคเอกชน และภาคประชาชนต่างเห็นตรงกันว่าหน่วยงานภาครัฐมีบทบาท ต่อการประชาสัมพันธ์และการตลาดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยภายในของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ส่วนภาคเอกชนเห็นว่าเป็นปัจจัยด้านธรรมาภิบาล ส่วนปัจจัย

ภายนอกนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนต่างเห็นตรงกันว่าปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนภาคเอกชนมีความเห็นเป็นปัจจัยด้านสาธารณสุข

2.1.5 งานวิจัยด้านพฤติกรรม และทัศนคติของนักท่องเที่ยว

ลลิตา โกชนาพันธ์ (2539 : บทคัดย่อ) ทำศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศลัญจของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศลัญจขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว รูปแบบของการจัดท่องเที่ยว ประเภทของกลุ่มท่องเที่ยว วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง และการมีผู้ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมภายในกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ลำพอง ศรีทับทิม (2553 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณริมสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแควอยู่ในสภาพที่เริ่มเสื่อมโทรม แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยก็ยังมีมีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ จังหวัดที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยวและจำนวนวันพักที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นเพศ เขตที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ประสบการณ์การท่องเที่ยวสะพานต่าง ๆ จำนวนครั้งที่มา สะพานข้ามแม่น้ำแคว และกิจกรรมการพักผ่อนที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแควแตกต่างกัน

2.1.6 งานวิจัยด้านความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว

รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2552) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการรองรับทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย กรณีศึกษา การท่องเที่ยวล่องแก่งลำน้ำเข็ก จังหวัดพิษณุโลก โดยทำการเก็บข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวที่มาล่องแก่ง จำนวน 415 ตัวอย่าง 2) ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 341 ตัวอย่าง 3) ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 34 ตัวอย่าง 4) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงและสวนป่าเขากระยาง และ 5) องค์การบริหารส่วนตำบลแก่งไสภาและวังนกแอ่น ในช่วงฤดูกาลล่องแก่งลำน้ำเข็ก (กรกฎาคม-พฤศจิกายน) ปีพ.ศ.2550 – 2551

จากการศึกษาพบว่าระดับความสามารถในการรองรับทางสังคมของการท่องเที่ยวล่องแก่งลำน้ำเข็กอยู่ในช่วง 199 – 1,083 คนต่อวัน ขึ้นอยู่กับมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่าหากมีการให้ความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างเท่าๆกัน จะมีระดับความสามารถในการรองรับทางสังคมเท่ากับ 519 คนต่อวัน หรือประมาณ 63,758 คนต่อฤดูกาล นั้นหมายความว่า การท่องเที่ยวล่องแก่งลำน้ำเข็กยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อีก ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยจะต้องมีการวางแผนทางการตลาดเพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดและวันธรรมดา ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวและเกิดความประทับใจ

2.1.7 งานวิจัยด้านศักยภาพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

มีการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น เช่นการศึกษาศักยภาพและผลกระทบของการทำนกระยะยาวของชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่โดยจิรพร และ เศกศิน (2548) และการศึกษาโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงโดยสำนักบริการวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สำหรับงานวิจัยระดับนานาชาติทางด้านศักยภาพการท่องเที่ยวยังคงมีน้อยโดยมีงานของ มิ่งสรรพ และ คณะ (2540, 2549) และ Asian Development Bank (ADB) โดยงานศึกษาทั้ง 3 ชิ้นเป็นการเปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ซึ่งงานการศึกษาดังกล่าวได้ค้นพบว่า ประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงมีศักยภาพสูงในเรื่องของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสิ่งดึงดูดใจทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เช่นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ภูเขา น้ำตก ชายหาด เป็นต้น โดยที่ประเทศมีความโดดเด่นในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวประเทศชายหาด แหล่งช้อปปิ้ง และอาหาร สปป.ลาว มีความโดดเด่นในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ของคนในประเทศ กัมพูชามีความโดดเด่นในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำหรับยูเนี่ยนมีความโดดเด่นในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวประเภทความหลากหลายทางเชื้อชาติและภูเขา น้ำตก นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์มีความโดดเด่นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทสวนสนุกและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ได้มีการจัดลำดับประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามค่าดัชนีการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบของดัชนีที่ใช้วัดการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วยดัชนีย่อย 3 ดัชนี ได้แก่(1) กรอบแนวคิดด้านกฎระเบียบการท่องเที่ยว (2) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานและ (3) องค์ประกอบด้านประชากรวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ (World Economic Forum ,2007) พบว่ามีประเทศในภูมิภาคเอเชียที่ 20 อันดับแรก คือ ฮองกงและสิงคโปร์ โดยฮองกงเป็นเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งในการแข่งขันเป็นอันดับ 6 ของโลกและอันดับ 1 ของเอเชีย ตามด้วยประเทศสิงคโปร์ (อันดับ 8) ประเทศทั้งสองมีความเลิศทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะรถไฟใต้ดิน การขนส่งทางอากาศ มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีสุขภาพและการศึกษาดี ประเทศให้ความสำคัญกับการกำหนด นโยบายทางสภาพแวดล้อมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนและเจ้าของที่ชาวต่างชาติ มีการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา และข้อกำหนดวีซ่าที่ไม่ยุ่งยากนอกจากนี้ยังประเทศที่มีความปลอดภัยในด้านอาชญากรรมและการรักษาความปลอดภัยฮองกงมีคุณภาพด้านอนามัยและสุขอนามัยที่ดีที่สุด สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่หนึ่งในเรื่องของกฎระเบียบเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นโยบาย กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ ละเป็นอันดับสองในเรื่องการจัดอันดับความสำคัญของการเดินทางและท่องเที่ยวและทรัพยากรมนุษย์

สำหรับประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 43 ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับเรื่องการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติเพราะทำที่ที่เป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางธุรกิจท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 35 ประเทศให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวและมีการตลาด การรณรงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในงานแสดงสินค้าด้านการท่องเที่ยวและถึงแม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญ แต่กฎระเบียบด้านสภาพแวดล้อมและกฎเกณฑ์ในการควบคุมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังไม่ได้รับการพัฒนา (อันดับที่ 55)

จุดอ่อนที่สำคัญของประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงคือความด้อยประสิทธิภาพในด้านการบริหารและการจัดการของภาครัฐ และการบริหารและการจัดการของภาคเอกชนประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ถึงแม้ว่าประเทศไทยและสปป.ลาว มีความโดดเด่นในเรื่องนี้ แต่ก็ยังคงเป็นรองประเทศสิงคโปร์และที่สำคัญประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงยังคงถูกมองว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวราคาถูกสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะประเทศไทยและสปป.ลาว

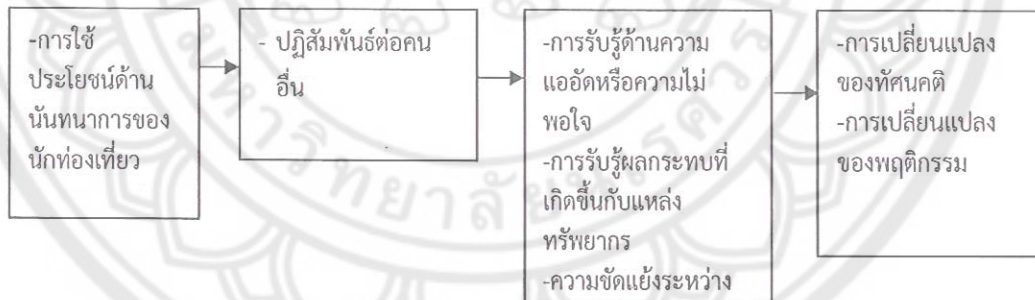
ในการศึกษาของมิ่งสรรพ และคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวของ ประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยครอบคลุมถึงประเด็นด้านโลจิสติกส์บางส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเดินทางอากาศและการเดินทางทางถนน อีกทั้งยังลงรายละเอียดในการขอวีซ่าเข้าประเทศ ด้าน ตรวจคนเข้าเมือง ด้านศุลกากร ระบบการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว แต่ การศึกษาดังกล่าววัดเพียงแต่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (satisfaction) เท่านั้นซึ่งเป็นตัวหนึ่งใน ตัวชี้วัดระบบโลจิสติกส์ซึ่งยังไม่ได้ทำการศึกษารื่องเวลาและต้นทุนของการเดินทางดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจ ว่าการศึกษานี้จะเป็นการศึกษานี้จะเป็นการต่อยอดการศึกษาดังกล่าวและช่วยให้เห็นภาพของระบบโลจิสติกส์ในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่สมบูรณ์ขึ้น (มิ่งสรรพ ชาวสอาด และคณะ, 2550 หน้า 5-16)

2.1.8 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

วรรณ วรชวานิช (2546) ได้กล่าวถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว หมายถึง ระเบียบพิธีการเข้าเมือง การให้ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง โรงแรม และสถานที่พัก การบริการเกี่ยวกับการนำเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก ภัตตาคารและสถานเริงรมย์ ศูนย์ การประชุมนานาชาติ และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

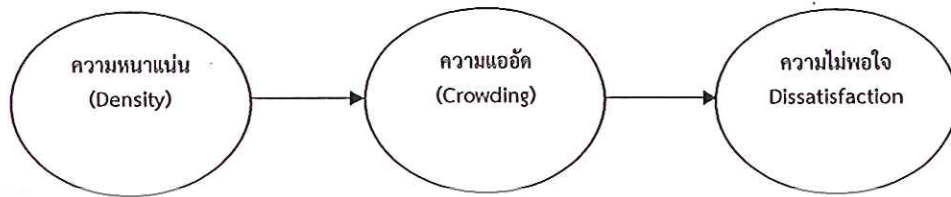
2.1.9 งานวิจัยด้านความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

Graefe, et al. (1984, pp. 395-431) ได้พัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้าน ผลกระทบทางสังคม โดยนำเสนอความสัมพันธ์ของผลกระทบที่เกิดขึ้น เมื่อมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ นั้นนันทนาการของนักท่องเที่ยว และได้นำเสนอในรูปแบบจำลองพบว่า ระดับการใช้ประโยชน์และผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับแหล่งทรัพยากรมีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านความแออัดหรือความไม่พอใจ และความขัดแย้ง การ รับรู้ด้านประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรม (ภาพที่ 2.1)

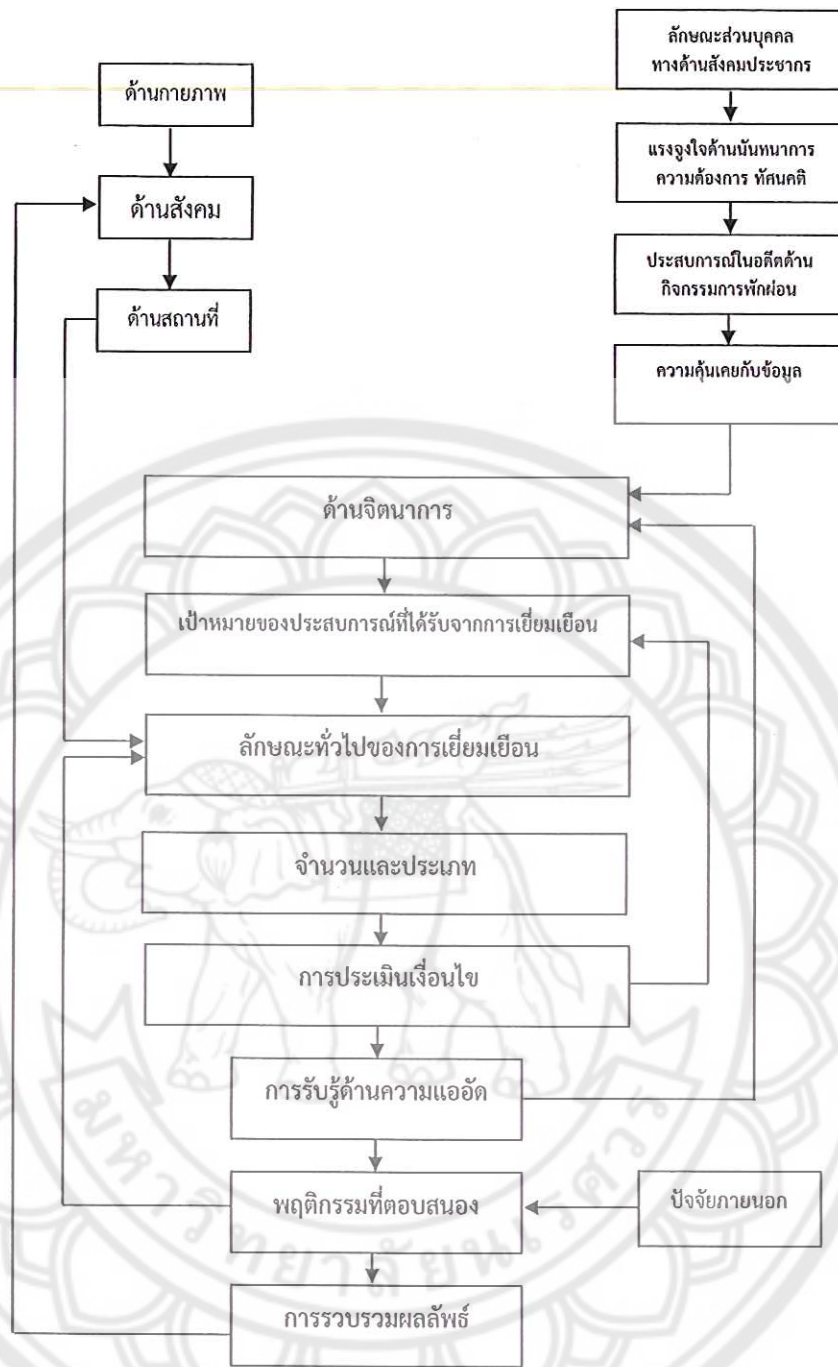
ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผลกระทบทางสังคม
ที่มา: Graefe and other (1984)

Manning and Cialli (1980, pp. 329 – 343) ได้เสนอแบบจำลองความพอใจที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น กล่าวคือความหนาแน่นนำไปสู่สภาพความแออัดส่งผลต่อความไม่พอใจ (ภาพที่ 2.2)

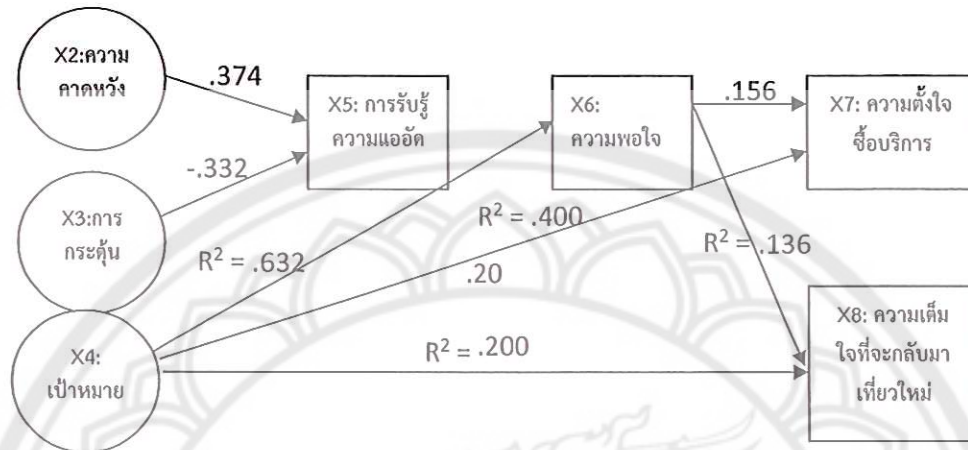
ภาพที่ 2.2 แสดงแบบจำลองความพอใจ
ที่มา: Manning and Cialli (1980)

Westover (1989, อ้างอิงใน Hoon Lee, pp. 66 – 68) ได้นำเสนอแบบจำลองของสภาพความแออัดของการนั่งบนรถโดยสาร พบว่าตัวแปรลักษณะส่วนบุคคล จินตนาการ เป้าหมายของประสบการณ์ และลักษณะทั่วไปของการเยี่ยมชม มีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านความแออัด และความแออัดมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการตอบสนองเมื่อมีการรับรู้ (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.3 แสดงแบบจำลองของสภาพความแออัดของการนันทนาการ
ที่มา: Westover (1989)

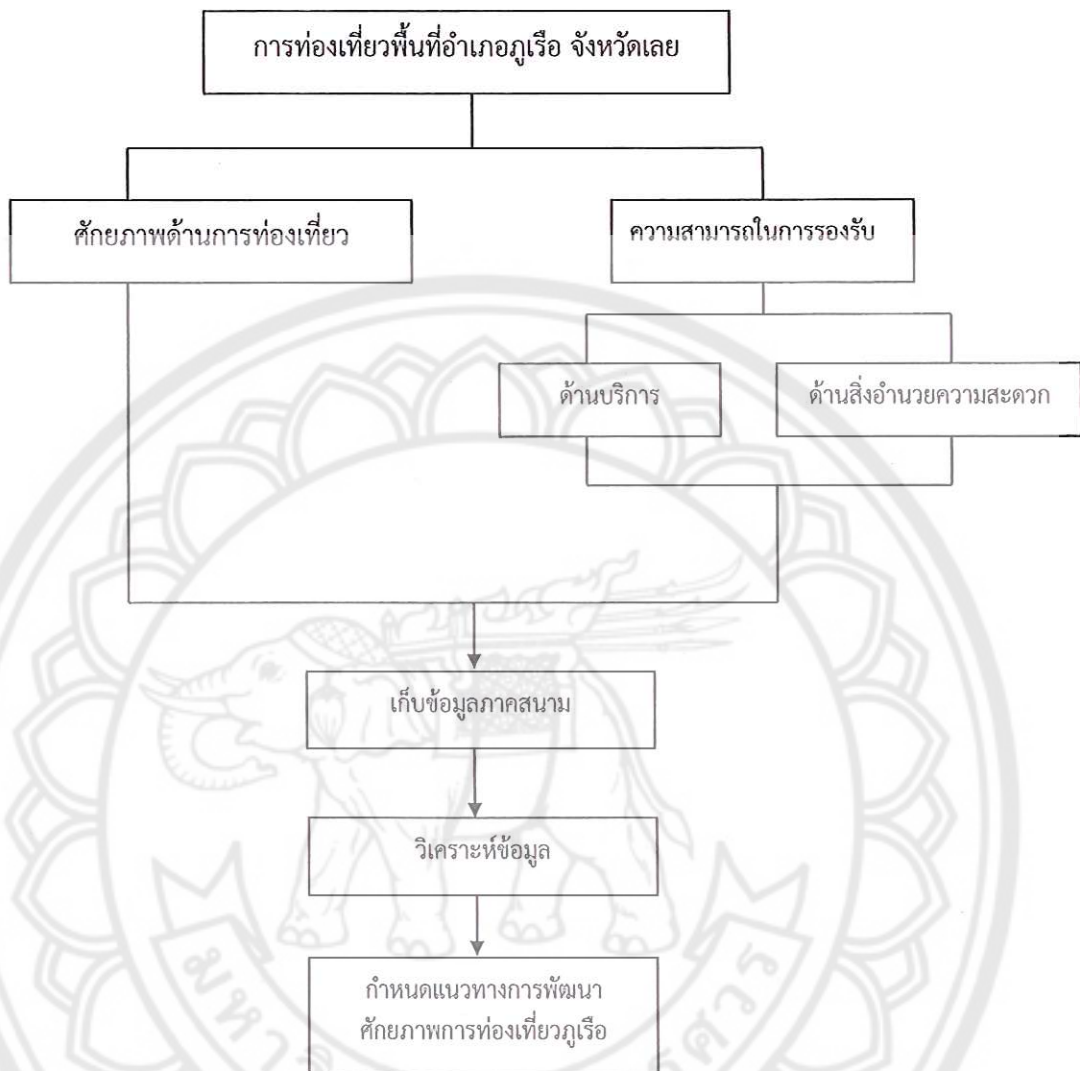
Hoon Lee (1997, pp. 119 – 121) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการรองรับทางสังคมโดยศึกษากับงานประจำปีในมหาวิทยาลัย Pennsylvania State โดยนำเสนอในรูปแบบของแบบจำลองพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า ความพอใจและเป้าหมายมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมในกลับมาเที่ยวและพฤติกรรมในการซื้อบริการ และยังพบว่าความคาดหวังและการกระตุ้นมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการรับรู้ด้านความแออัด ดังแสดงในแบบจำลองพฤติกรรม (ภาพที่ 2.4)

ภาพที่ 2.4 แสดงแบบจำลองพฤติกรรม
ที่มา: Hoon Lee (1997)

สาธิต ประเสริฐ (2538, หน้า 23) ได้ศึกษาความสามารถในการรองรับทางกายภาพและสังคมในอุทยานแห่งชาติภูกระดึงพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่ได้ทำการสำรวจ อยู่ที่จำนวน 3,376 คนต่อวัน ซึ่งได้จากจุดต่ำสุด และได้เสนอตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาคือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยว: ลักษณะส่วนบุคคล จำนวนวันหยุดพักผ่อน สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ความคาดหวังในการเดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึงครั้งต่อไป 2) อุปสงค์การท่องเที่ยว: กิจกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการบริการจากร้านค้า ร้านอาหาร ความต้องการน้ำใช้ ความต้องการอาหาร-น้ำดื่ม ความต้องการที่พักแรม ความสะอาด และ 3) อุปทานการท่องเที่ยว: ขนาดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวที่มีได้ ประเภทกิจกรรมที่ให้บริการ ปริมาณน้ำใช้ ปริมาณน้ำดื่ม-อาหาร จำนวนบ้านพัก การรักษาความสะอาด

2.2 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 2.5 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 วิธีการดำเนินงานวิจัย
ตารางที่ 3.1 แสดงกิจกรรมที่ดำเนินการ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	ผู้ร่วมโครงการ
1. ทบทวนเอกสารและสำรวจพื้นที่	1. เพื่อจัดทำทบทวนเอกสาร 2. เพื่อสำรวจพื้นที่การศึกษา	1. ทบทวนเอกสาร 2. สำรวจพื้นที่	1. นักวิจัย
2. ศึกษาศักยภาพด้านบริการท่องเที่ยวพื้นที่อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย	1. เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ	1. แบบประเมินศักยภาพ 2. จัดสนทนากลุ่ม 3. สังเกตแบบมีส่วนร่วม	1. นักวิจัย 2. หน่วยงานภาครัฐ 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4. ภาคเอกชน 5. ประชาชน
3. ศึกษาความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	1. เพื่อศึกษาความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว 2. เพื่อศึกษาทัศนคติ ความพอใจ พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก 3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากนักท่องเที่ยวไปใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา	1. สัมภาษณ์ 2. แบบสอบถาม	1. นักวิจัย 2. นักท่องเที่ยว 3. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว
4. วิเคราะห์ข้อมูล	1. เพื่อประมวลผลการศึกษา	1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ	1. นักวิจัย

ตารางที่ 3.1 แสดงกิจกรรมที่ดำเนินการ (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	ผู้ร่วมโครงการ
5. จัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย	1. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวพื้นที่อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย	1. ระดมสมองผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว	1. นักวิจัย 2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว จำนวน 30 คน
6. จัดทำร่างรายงานการวิจัย	1. เพื่อทำรายงานการวิจัยฉบับร่าง	1. จัดทำรายงาน	1. นักวิจัย
7. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	1. เพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	1. จัดทำรายงาน	1. นักวิจัย

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ต้องมีการหาขนาดตัวอย่างในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่ใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยหลัก Non Probability Sampling เป็นการเลือกโดยที่สมาชิกทุกหน่วยมีโอกาสถูกเลือกไม่เท่ากัน โดยเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัย โดยไม่มีการสุ่ม การวิจัยโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น ผลที่ได้ไม่สามารถอ้างอิงไปสู่ประชากร สำหรับการสุ่มตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอำเภอกูเรือ จังหวัดเลย จะทำการสุ่มแบบเจาะจงหรือตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) เนื่องจากการทัศนคติ ความพอใจ พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการสอบถามประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว เมื่อดูตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงจะสะดวกและเหมาะสมกับการวิจัย

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอำเภอกูเรือ จังหวัดเลย
กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลชุดหนึ่ง ซึ่งเลือกมาจากประชากรคือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว
ลักษณะของตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย ที่เป็นคนไทย

การหาขนาดตัวอย่าง

ในการศึกษาจะใช้วิธีการหาขนาดตัวอย่างโดยใช้การประมาณค่าสัดส่วนของประชากรที่มีจำนวนไม่เกิน 100,000 คน ซึ่งจะนำมาเป็นประชากรที่ใช้หาขนาดตัวอย่างและได้เลือกใช้สูตรในการคำนวณดังนี้ (Louis M. Rea and Richard A. Parker, 1997. pp. 117 – 121)

$$n = \frac{Z^2 \alpha [p (1-p)] N}{Z^2 \alpha [p (1-p)] + (N-1) C_p^2}$$

โดยที่

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

p = สัดส่วนของตัวอย่างต่อประชากรทั้งหมด

$Z^2\alpha$ = ค่าคะแนนมาตรฐานจากตารางสถิติจากการกำหนดระดับความเชื่อมั่น

C_p^2 = เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนประชากร (P) ด้วยสัดส่วนตัวอย่าง (p)

ในการคำนวณขนาดตัวอย่างกำหนดให้ $p = 0.5$ ซึ่งทำให้ $p (1 - p) = 0.25$ ซึ่งมีค่าสูงสุดของการประมาณค่าการที่กำหนดให้ค่า $p = 0.25$ หมายความว่าสัดส่วนของประชากรที่จะถูกสุ่มเป็นตัวอย่างที่มีโอกาสเท่ากับประชากรที่ไม่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่าง โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนประชากร (P) ไม่เกินร้อยละ 10 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 (ค่าคะแนนมาตรฐาน Z เท่ากับ 2.58) หมายความว่าในการเก็บตัวอย่าง 100 คน ให้ผิดพลาดได้ไม่เกิน 1 คน

$$n = \frac{Z^2 \alpha [p (1-p)] N}{Z^2 \alpha [p (1-p)] + (N-1) C_p^2}$$

$$n = \frac{(2.58)^2 [0.5 (1-0.5)] 7,000}{(2.58)^2 [0.5 (1-0.5)] + (7,000-1) (0.5)^2}$$

$$n = 166$$

จากสูตรที่คำนวณพบว่าจะใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 166 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 จากการสุ่มตัวอย่างข้างต้น พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณมีค่าใกล้เคียงกับวิธีการสุ่มตัวอย่างของ Yamane โดยการใช้ตารางสำเร็จรูป (ตาราง 2)

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนที่น้อยที่สุดของขนาดตัวอย่างในการเลือกสุ่มตัวอย่างที่ประชากรมีขนาดเล็ก

ขนาดประชากร (N)	ขนาดตัวอย่าง					
	95% Level Confidence			99% Level Confidence		
	3%	5%	10%	3%	5%	10%
2,000	696	323	92	959	498	154
3,000	788	341	94	1,142	544	158
5,000	880	357	95	1,347	586	161
10,000	965	370	96	1,556	622	164
20,000	1,014	377	96	1,687	642	165
50,000	1,045	382	96	1,777	655	166
100,000	1,058	383	96	1,809	659	166

ที่มา: Louis M. Rea, Richard A. Parker., 1997, หน้า 121

3.4 แผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ตารางที่ 3.3 แผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2557 ระยะเวลา 12 เดือน

กิจกรรม	เดือนที่												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. เซ็นต์สัญญาโครงการ	■												
2. ทบทวนเอกสารและสำรวจพื้นที่	■												
3. ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว		■	■										
4. ศึกษาความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก				■	■	■							
5. วิเคราะห์ข้อมูล			■	■	■	■	■						
6. จัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน								■	■				
7. จัดทำรายงานการวิจัย									■	■			
8. เผยแพร่ผลการศึกษาให้กับหน่วยงาน											■	■	
9. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์													■

หมายเหตุ เริ่มดำเนินการเดือนที่ 1 คือเดือนตุลาคม

บทที่ 4

นโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย

การศึกษาในบทนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้านนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอภูเรือให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศไทย ผลการรวบรวมสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)

ปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็น “ศูนย์กลางด้านการบริการและการท่องเที่ยว” ของภูมิภาค เนื่องจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกสู่สังคมผู้สูงอายุ จะเป็นโอกาสของประเทศไทยเนื่องจากมีความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาคบริการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมโดยที่ทุนฯ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และพัฒนายกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อให้มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเป็นเครื่องมือในการช่วยสร้างรายได้ให้กับภาคเกษตรและชุมชนในชนบทไทย ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) จากนั้นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำเสนอสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวในส่วนต่อไป

4.2 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะนอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องอีกมากมาย อาทิ โรงแรมและที่พัก ภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

ดังนั้น หากต้องการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มด้านการท่องเที่ยว สามารถแก้ไขปัญหาค้นหาพื้นฐานการท่องเที่ยว วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาวสู่ความยั่งยืน และนำมาซึ่งรายได้ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศประเด็นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องให้ความสำคัญมี 5 ประการ คือ

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมุ่งเน้นการพัฒนา และปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค เพื่อเตรียมความพร้อมประเทศให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนทุกกลุ่ม (Tourism for All)

2) การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงเสมือนโหนดที่มีความสมบูรณ์ดั้งเดิม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะของกลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง และยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานในระดับสากล และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพมาตรฐาน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวได้

3) การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการพัฒนา เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

4) การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวรับรู้ และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว การดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ์ ดึงงาน และจัดงานแสดงต่างๆ (Event) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น มีการใช้จ่ายมากขึ้น และสร้างกระแสการท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วน ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมีเอกภาพ มีการบูรณาการร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการในทุกระดับ

การแข่งขันในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นทุกประเทศ ต่างก็ให้ความสำคัญกับการลงทุนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้ประเทศประกอบกับ บริบทที่เปลี่ยนไป ทั้งสถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงด้านการท่องเที่ยว ที่นับวันจะมีความซับซ้อน รุนแรง และเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ดังนั้นใน แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาดังนี้

วิสัยทัศน์

ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน

เป้าประสงค์

1. ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น
2. รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่าและคุณค่า
3. สร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน

เป้าหมาย

1. อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับ 1-7 ของทวีปเอเชีย¹
 - 1.1 อันดับขีดความสามารถด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับ 1-7 ของทวีปเอเชีย
 - 1.2 อันดับขีดความสามารถด้านสภาวะแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับที่ 1-7 ของทวีปเอเชีย
 - 1.3 อันดับขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับที่ 1-7 ของทวีปเอเชีย
2. รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5
3. กลุ่มท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา 8 กลุ่มท่องเที่ยว

พันธกิจ

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล
2. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทรัพยากรท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และวิถีชีวิตของชุมชน
3. เตรียมความพร้อมของภาคบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลง และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ
4. สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ
5. บูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวให้มีเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ สร้างกลไกในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

¹ วัดจากข้อมูล The Travel & Tourism Competitiveness Report (TTCI)

ยุทธศาสตร์

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์ ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดในด้านการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทย ลดลง โครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ ได้แก่ ระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่อาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1.1 พัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยวรอง โดยการบูรณาการการขนส่งทุกรูปแบบให้มีการเชื่อมโยง เชื่อมต่อระหว่างศูนย์กลางขนส่งประเภทต่างๆ ในจังหวัดเดียวกันและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงพัฒนาระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยให้มีความรวดเร็ว ปลอดภัย สะดวก สะอาด และมีมาตรฐานสากล
- (2) ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
- (3) ปรับปรุงป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ และถูกต้องตามหลักสากล
- (4) พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกให้มีมาตรฐานความปลอดภัยตามหลักสากลและสามารถเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพสนับสนุนให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในการพัฒนาการคมนาคมทางบก
- (5) พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางอากาศ ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ สนับสนุนให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน ในการเปิดเส้นทางการบินใหม่ๆ

- (6) พัฒนาท่าเรือ และส่งเสริมการลงทุนสร้างท่าเทียบเรือ เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทั้งด้านอันดามันและฝั่งอ่าวไทย เส้นทางการเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำโขง ให้มีศักยภาพในการเป็นท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยว

1.2 พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ ลานจอดรถ ป้ายสื่อความหมาย ทางลาด บันไดเลื่อน ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว ห้องน้ำ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- (2) การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสาร โทรคมนาคม ระบบสารสนเทศ และซอฟต์แวร์ดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อการท่องเที่ยว สนับสนุนให้เกิดการใช้ระบบ e-commerce อย่างแพร่หลายส่งเสริมการจัดทำข้อมูลการท่องเที่ยวออนไลน์ และการเชื่อมโยงระบบบริการต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวทางเว็บไซต์
- (3) นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพทั้งระบบ เช่น ระบบตรวจสอบคนเข้าเมือง เชื่อมโยงการจองบัตรโดยสารระหว่างเครื่องบิน รถไฟและรถโดยสารประจำทาง และการซื้อ-ขาย ระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว
- (4) สร้างและพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกจุดผ่านแดน ปรับปรุงสภาพจุดผ่านแดนต่างๆให้มีสภาพที่ดีและสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบบริเวณชายแดนให้มีความสะดวกรวดเร็ว
- (5) พัฒนาศูนย์กลางให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกแบบครบวงจรเปิดเสรีที่สามารถสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยว ประสานแก้ไขความเดือดร้อนช่วยเหลือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินได้สะดวก รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย และกระจายให้ครอบคลุมตามสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

1.3 สร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวทั่วประเทศเพื่อบ้านและในภูมิภาค

แนวทางการดำเนินการ

- (1) ผลักดันให้เกิดนโยบายการบินพาณิชย์ที่ค่อนข้างเปิด (Liberal Air Policy) โดยให้ทำอากาศยานในประเทศทุกแห่งมีกฎเกณฑ์สร้างแรงจูงใจให้สายการบินนานาชาติมาใช้ทำอากาศยานในประเทศมากขึ้น เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมประเภทต่างๆ ในทำอากาศยานให้มีสัดส่วนลดน้อยลง หรือเลิกเก็บค่าธรรมเนียมบางรายการรวมทั้งการปรับปรุงเงื่อนไขต่างๆ ในส่วนของการสัญจรทางอากาศระหว่างประเทศคู่สัญญาให้มีแรงจูงใจมากขึ้น เพื่อเสริมศักยภาพของท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิให้เป็น

ศูนย์กลางการบินของภูมิภาค และพัฒนาท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต เชียงใหม่ เชียงราย หาดใหญ่ กระบี่ และท่าอากาศยานตรัง ให้มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการบินของอนุภูมิภาค

- (2) พัฒนาและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านโดยขยายเส้นทางเดินรถประจำทางและรถไฟ และผลักดันให้มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน
- (3) พัฒนาคือร่วมมือด้านการท่องเที่ยวทางเรือตามเส้นทางลำน้ำโขง เส้นทางแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ฝั่งทะเลอันดามัน และหมู่เกาะต่างๆ เส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ตามกรอบความร่วมมือ ASEAN, IMT-GT, ACMECS, BIMSTEC และ GMS
- (4) ผลักดันการเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและอากาศระหว่างประเทศให้เสร็จโดยเร็ว ตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) และแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)
- (5) ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการเดินทางสู่ภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขง โดยเชื่อมโยงโลจิสติกส์ของการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศให้มีความสะดวก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

การขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวในขณะที่การรองรับขยายไปไม่ทัน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยมีความเสื่อมโทรมยุทธศาสตร์จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีทิศทาง ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์มากเกินไปการกำหนดมาตรการในการแก้ไขกฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

2.1 พัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ

แนวทางการดำเนินการ

- (1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ตามกลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือตอนบน กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach กลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast และกลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร
- (2) พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว โดยผลักดันและกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน และบูรณาการงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

- (3) สนับสนุนการท่องเที่ยวชายแดน (Cross Border Tourism) โดยการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 8 กลุ่ม กับกรอบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ASEAN IMT-GT ACMECS BIMSTEC และ GMS
- (4) ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการพัฒนาเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในพื้นที่

2.2 การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) ฟื้นฟู และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิมเพื่อนำไปสู่กระบวนการต่อยอดในการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เอกสิทธิ์ของสถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ
- (2) สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมทั้งประเทศ และจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และระบบการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ

2.3 การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) วางแผนจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวในทุกระดับทั้งระดับชาติระดับกลุ่มท่องเที่ยว ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ โดยการอนุรักษ์ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมทั้งสร้างสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่
- (2) จัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ เพื่อให้การใช้ประโยชน์เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยกำหนดการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อไม่ให้มีการใช้ประโยชน์เกินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว
- (3) ผลักดันให้มีการออกกฎ ระเบียบ และบทลงโทษที่ชัดเจนในการกำกับดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและการปราบปรามผู้บุกรุกแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติโดยมิชอบ และสอดส่องดูแลการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง
- (4) พัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถานพยาบาลในแหล่งท่องเที่ยว ระบบการจัดการขยะ น้ำเสีย มลพิษและระบบเครือข่ายเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค
- (5) สนับสนุน และกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบอันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อน การใช้พลังงานสะอาด การใช้เคมีภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค การกำหนดมาตรการการลดพลังงานของสถานประกอบการ

(7) ส่งเสริมการจัดประชุม สัมมนา จัดนิทรรศการ ทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

3.2 การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการ

- (1) ผลักดันให้มีการกำหนดเขตเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว/เขตพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว ตามกฎหมายว่าด้วยนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เพื่อให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการค้าการลงทุนด้านการท่องเที่ยว
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนด้านการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนและนักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยภาครัฐต้องจัดให้มีสิ่งจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เหมาะสม
- (3) เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนเงินทุน วิชาการ การให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ การสร้างแบรนด์ และเอกลักษณ์ของสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดท่องเที่ยว การจัดหาแหล่งเงินทุนการค้า ประกันและเงินทุน การลดต้นทุนในการกู้ยืม การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การสนับสนุนธุรกิจที่จัดตั้งใหม่ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่มีความสลับซับซ้อน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพของสินค้า เป็นต้น
- (4) สนับสนุนให้ภาคธุรกิจรวมกลุ่มกัน เพื่อร่วมมือกันในการให้บริการทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการรองรับการเปิดการค้าเสรีทางการท่องเที่ยวในอนาคต
- (5) สนับสนุนให้กลไกกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยมีขอบเขตที่เอื้อต่อการค้า การลงทุนให้แก่ผู้ประกอบการภาคบริการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

3.3 การพัฒนามาตรฐานสินค้า และบริการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) พัฒนามาตรฐานบริการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นกรอบในการยกระดับคุณภาพของสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับระดับสากล
- (2) ส่งเสริมและผลักดันให้สถานประกอบการได้นำมาตรฐานด้านการบริการท่องเที่ยวไปใช้ในทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาผู้ให้บริการและสถานประกอบการของตนเอง
- (3) สนับสนุนกิจกรรมด้านการตรวจประเมินและรับรองสถานประกอบการตามแนวทางสากล
- (4) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่จูงใจผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้เข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย รวมทั้งผลักดันเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยให้เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ และเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ
- (5) จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวให้ครบถ้วน ทันสมัย เชื่อมโยงไปยังบริการที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจร และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างแท้จริง

- (6) หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาพลักษณ์ด้านลบของการท่องเที่ยวไทย เช่นความปลอดภัย การเอาใจเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยว สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ การท่องเที่ยวทางเพศ โสเภณี การค้ามนุษย์ และโรคเอดส์ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่องครบวงจร ความพร้อมของภาคบริการและการท่องเที่ยว แม้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกและความไม่สงบภายในประเทศ แต่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศประเทศไทยยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมและสปาที่มีมาตรฐานสูง บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพขยายตัวอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้มีบทบาทมากขึ้นในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3.1 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการ

- (1) สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Spiritual Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ (MICE) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุครอบครัว และฮันนีมูน เป็นต้น
- (2) ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนานวัตกรรมทางความคิด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าการท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คำนึงถึงคุณค่าและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสนับสนุนการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เช่น ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจด้านนันทนาการ โดยเฉพาะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การจัดการสินค้า OTOP และของที่ระลึก เป็นต้น
- (3) ผลักดันให้งานเทศกาล ประเพณี และกิจกรรมในไทยเป็นงานเทศกาลระดับโลก เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง แฮ่ผีตาโขน เทศกาลดนตรี และศิลปะ เป็นต้น
- (4) ส่งเสริม สนับสนุน อุตสาหกรรมภาพยนตร์และการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย รวมถึงการผลักดันให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศทั้งภาคการผลิต การบริการ และกิจการที่เกี่ยวข้อง
- (5) สำรวจและคัดสรรเอกลักษณ์และจุดเด่นของจังหวัด กลุ่มจังหวัด เพื่อสร้างและกำหนดภาพลักษณ์ (Brand Image) ทางการท่องเที่ยวให้เป็นจุดขายแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
- (6) ส่งเสริมและจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ และระดับชาติ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชน

3.4 การป้องกันและรักษาความปลอดภัยทางแก่นักท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) เตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามของโรคติดต่อ ภัยพิบัติทางธรรมชาติการระบาดของโรค และภัยพิบัติอื่นๆ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ (Crisis Management) การเตรียมความพร้อมเพื่อการตอบสนองอย่างฉับไว และการกู้วินาศภัยในภาวะฉุกเฉิน ครอบคลุมถึงการเตรียมความพร้อม การวางมาตรการป้องกันและแก้ไขเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน และมาตรการฟื้นฟูภายหลังเกิดเหตุการณ์
- (2) กำหนดมาตรการในการป้องกัน ดูแล รักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวรวมถึงการท่องเที่ยวที่สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ให้เกิดการบังคับใช้อย่างจริงจังและมีการบังคับใช้บทลงโทษตามกฎหมาย
- (3) ผลักดันให้มีการกำหนดมาตรฐานการให้บริการ และมาตรฐานความปลอดภัยในสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวในกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ และมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง
- (4) ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการเป็นตำรวจอาสาสมัครดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ชุมชนของตนเอง อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยว สนับสนุนตำรวจท่องเที่ยว และอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยทางทะเล (Lifeguard)
- (5) สนับสนุนส่งเสริมตำรวจท่องเที่ยว หน่วยงาน องค์กร และชุมชน ให้มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว

3.5 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

แนวทางการดำเนินการ

- (1) พัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนในสาขาท่องเที่ยวโดยเฉพาะการพัฒนาทัศนคติ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมถึงศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในด้านอื่นๆ ให้ได้มาตรฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการเปิดเสรีภาคบริการด้านการท่องเที่ยว
- (2) พัฒนาและผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียน
- (3) ผลักดันให้มีการจัดตั้งสถาบันกลางเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม โดยทำหน้าที่ในการกำหนด กำกับ และพัฒนาคุณภาพของบุคลากรและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีมาตรฐานตรงตามตำแหน่งที่ตลาดแรงงานต้องการและมีความเพียงพอ
- (4) ส่งเสริมให้มีการจัดการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นทั้งทางด้าน

ปฏิบัติงานเฉพาะทาง วิชาชีพที่มีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้บริหารตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูง สำหรับบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และหลักสูตรพัฒนาผู้สอน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย โดยการดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ์ในการจัดงานระดับโลก/ภูมิภาคเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าประเทศ จัดงานแสดงต่างๆ (Event) เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไทยผ่านสื่อต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นมีการใช้จ่ายมากขึ้น

4.1 สร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) ประชาสัมพันธ์ประเทศไทยเพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย และสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายทั้งในภาพรวมและในเชิงลึกอย่างต่อเนื่อง
- (2) เผยแพร่และสื่อสารภาพลักษณ์ ท่องเที่ยวให้แพร่หลายในทุกช่องทางและครอบคลุมทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรับรู้และความตระหนักในความสำคัญของภาพลักษณ์ ให้กับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น
- (3) เพิ่มบทบาท/สถานะของไทยในเวทีระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวให้โดดเด่นยิ่งขึ้น และส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเวทีโลก โดยใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระดับโลก (UNWTO, APEC) กรอบความร่วมมือเอเชีย (ACD) และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค
- (4) สร้างจิตสำนึกและค่านิยมในความเป็นไทย (Thainess) ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความแตกต่างเหนือคู่แข่งอื่น ให้คนไทยมีจุดขายร่วมกันในเรื่องของควมมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี พร้อมต้อนรับผู้มาเยือน และร่วมกันเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

4.2 สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) จัดทำข้อมูล และรวบรวมข่าวสารด้านการท่องเที่ยวและจัดเก็บในระบบข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ผ่านทางเว็บไซต์กลาง ที่สามารถสืบค้นได้ถึงระดับพื้นที่ ทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

- (2) เพิ่มและปรับปรุงช่องทางการจัดจำหน่าย การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านเครือข่ายธุรกิจ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ ให้มากขึ้น
- (3) ส่งเสริมการกระจายตลาดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลทั้งในเชิงพื้นที่ เวลา และกลุ่มตลาด รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดสินค้าทางการท่องเที่ยวสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและรสนิยมของนักท่องเที่ยวในกลุ่ม MICE กลุ่มครอบครัว กลุ่มฮันนีมูน กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health and Wellness) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น
- (4) พัฒนาขีดความสามารถด้านการวางแผนและการปฏิบัติงานด้านการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce)

4.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

แนวทางการดำเนินการ

- (1) พัฒนาการตลาด และส่งเสริมการขาย ในกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีศักยภาพ เช่น กลุ่ม MICE กลุ่มครอบครัว กลุ่มฮันนีมูน เป็นต้น โดยสร้างจุดขายใหม่ด้านการท่องเที่ยว กิจกรรมและข้อเสนอพิเศษ เพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาประเทศไทย
- (2) ดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ์การจัดงานระดับโลก ระดับภูมิภาค รวมถึงการจัดงานประชุม และงาน Event ระหว่างประเทศ
- (3) สร้างจุดขายใหม่ด้านการท่องเที่ยว เช่น การเป็น Hospitality and Wellness Center of the World เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวระดับบน รวมทั้งสนับสนุนวัฒนธรรมความคิดสร้างสรรค์ และนำความคิดสร้างสรรค์ไปต่อยอดกับอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น การออกแบบการผลิตภาพยนตร์
- (4) ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการส่งเสริมการตลาด และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศระดับโลกและระดับภูมิภาค เช่น UNWTO APEC ACD AED GMS IMT-GT BIMSTEC และ ACMECS เพื่อการสร้างโครงข่ายความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มพื้นที่การท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

4.4 สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) โฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผ่านสื่อทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายประเทศไทยผ่านสื่อออนไลน์ในทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง

- (2) ใช้วิธีการทำการตลาดโดยกลุ่มคนที่อยู่ในต่างประเทศ เช่น สถานทูตไทยประจำประเทศต่างๆ เป็นที่เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว วัฒนธรรมและสินค้าไทยให้แก่ชาวต่างชาติ
- (3) พัฒนาเว็บไซต์สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในภาพลักษณ์พร้อมจัดตั้งศูนย์ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกอย่างครบวงจร เพื่อให้การบริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์รวดเร็วทันสมัย เช่น การจองที่พัก การเดินทาง เป็นต้น โดยพัฒนาให้มีหลากหลายภาษาเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

4.5 การสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย

แนวทางการดำเนินการ

- (1) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไทยผ่านสื่อต่างๆ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างทัศนคติที่ดีในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง
- (2) ร่วมกับภาคเอกชนในการจัดทำแพคเกจพิเศษเสนอขายนักท่องเที่ยวชาวไทยเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทาง
- (3) จัดงานส่งเสริมการขายในรูปแบบต่างๆ ทั้ง Trade + Consumer Fair และ Road Show ภายในประเทศ
- (4) ประสานงานและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การบินไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยนำเสนอ Special Offerหรือจัด Promotion สำหรับคนไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

โครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นจังหวัด กลุ่มจังหวัด และประเทศ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และการปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่หน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชนขาดความรู้ด้านการจัดการ ภูมิทัศน์และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวการพัฒนาโลก ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางในการบูรณาการการทำงานร่วมกันกำหนดภารกิจขอบเขตของงานการพัฒนาให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพื้นที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

5.1 การสร้างและพัฒนาโลกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

- (1) เชื่อมโยงบทบาทและภารกิจ ของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กองบังคับ

การตำรวจท่องเที่ยว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ให้มีความสอดคล้องกัน และประสานกับกระทรวงอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในฐานะหน่วยงานสนับสนุน เพื่อให้การกำหนดนโยบายและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- (2) การสร้างพันธมิตร หุ้นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการอำนวยความสะดวก การลดขั้นตอนในการทำงาน การระดมทุนการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่จะดำเนินงานร่วมกัน เช่น การส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวต่างประเทศ การแสดงสินค้าและบริการ เป็นต้น
- (3) สนับสนุน และผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าตามกรอบความร่วมมือต่างๆ ที่รัฐบาลได้ดำเนินการไว้แล้ว เช่น IMT-GT ACMECS BIMSTEC และ GMS โดยควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์และผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ที่ริเริ่มไว้แล้วให้รวดเร็วยิ่งขึ้น
- (4) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องและอำนวยความสะดวกการบริหารจัดการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
- (5) บูรณาการงานด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานและการสั่งการในการป้องกัน ฝ้าระวังเตือนภัย กำกับดูแล และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในกรณีก่อน-หลังเกิดเหตุฉุกเฉินทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว

5.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยวแนวทางการดำเนินการ

แนวทางการดำเนินการ

- (1) อำนวยความสะดวก สนับสนุน ช่วยเหลือ ให้ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (2) กระจายอำนาจ และจัดสรรผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อลดความขัดแย้งและสามารถสร้างกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการสภาพและกำลังรองรับของชุมชนและระบบนิเวศในท้องถิ่น
- (3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยจัดตั้งคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นขึ้นเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีการบริหารเป็นรูปธรรม โดยมีภาครัฐ เอกชน ชุมชน และประชาสังคมในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

4.3 ยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับตำบล

การศึกษายุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับตำบล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลภูเรือ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลปลาบ่า 4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว 5) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา และ 6) องค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคี สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เทศบาลตำบลภูเรือ จากการศึกษาแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลภูเรือ พ.ศ. 2558 – 2560 พบว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกีฬา จากแผนพัฒนาตำบลในปี 2558 – 2560 มีการกำหนดงบประมาณด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวประมาณ 393.21 ล้านบาท เมื่อเทียบสัดส่วนของงบประมาณทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 55.25 จากงบประมาณทั้งหมด 711.75 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1) ลักษณะโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดในแผนพัฒนา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม น่าเที่ยวตลอดจนพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว 2) อนุรักษ์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้รู้จักอย่างแพร่หลาย

2) องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง จากการศึกษาแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง พ.ศ. 2558 – 2560 พบว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกีฬา จากแผนพัฒนาตำบลในปี 2558 – 2560 มีการกำหนดงบประมาณด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวประมาณ 16.02 ล้านบาทเมื่อเทียบสัดส่วนของงบประมาณทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 26.28 จากงบประมาณทั้งหมด 59.73 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1) ลักษณะโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดในแผนพัฒนา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม น่าเที่ยวตลอดจนพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว 2) อนุรักษ์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้รู้จักอย่างแพร่หลาย

3) องค์การบริหารส่วนตำบลปลาบ่า จากการศึกษาแผนพัฒนาสามปีของอบต.ปลาบ่า พ.ศ. 2558 – 2560 พบว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกีฬา จากแผนพัฒนาตำบลในปี 2558 – 2560 มีการกำหนดงบประมาณด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวประมาณ 74.39 ล้านบาทเมื่อเทียบสัดส่วนของงบประมาณทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 8.02 จากงบประมาณทั้งหมด 927.85 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1) ลักษณะโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดในแผนพัฒนา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม น่าเที่ยวตลอดจนพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว 2) อนุรักษ์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้รู้จักอย่างแพร่หลาย 3) พัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยวตามจุดต่างๆที่สำคัญเพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาภายในเขตตำบลปลาบ่าตลอดจนจัดให้มีสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก และจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง

และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในเขตตำบลปลาบ่า

4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว จากการศึกษาแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว พ.ศ. 2558 – 2560 พบว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกีฬา จากแผนพัฒนาตำบลในปี 2558 – 2560 มีการกำหนดงบประมาณด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวประมาณ 2.45 ล้านบาทเมื่อเทียบสัดส่วนของงบประมาณทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 2.39 จากงบประมาณทั้งหมด 102.57 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1) ลักษณะโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดในแผนพัฒนา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม น่าเที่ยวตลอดจนพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว 2) รณรงค์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้รู้จักอย่างแพร่หลาย 3) พัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยวตามจุดต่างๆ ที่สำคัญเพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาภายในเขตตำบลปลาบ่าตลอดจนจัดให้มีสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก และจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

5) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา จากการศึกษาแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนท่าศาลา พ.ศ. 2558 – 2560 พบว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกีฬา จากแผนพัฒนาตำบลในปี 2558 – 2560 มีการกำหนดงบประมาณด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวประมาณ 3.08 ล้านบาทเมื่อเทียบสัดส่วนของงบประมาณทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 8.45 จากงบประมาณทั้งหมด 36.45 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1) ลักษณะโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดในแผนพัฒนา ประกอบด้วย 1) พัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามน่าเที่ยว ตลอดจนพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว และ 2) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎร การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การแปรรูปผลผลิตการเกษตร ส่งเสริมสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จัดตั้งร้านค้าสหกรณ์แก่ราษฎร และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรแก่ราษฎรอย่างทั่วถึงเน้นการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ปลอดภัย

6) องค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคี จากการศึกษาแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคี พ.ศ. 2558 – 2560 พบว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกีฬา จากแผนพัฒนาตำบลในปี 2558 – 2560 มีการกำหนดงบประมาณด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวประมาณ 10.73 ล้านบาทเมื่อเทียบสัดส่วนของงบประมาณทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 5.55 จากงบประมาณทั้งหมด 193.42 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1) ลักษณะโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดในแผนพัฒนา ประกอบด้วย 1) พัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามน่าเที่ยว 2) รณรงค์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก 3) ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเลย 4) ส่งเสริมการประกอบอาชีพและการสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน และ 5) ส่งเสริมและ

สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การประกอบอาชีพของประชาชนตามแนวนโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ยึดหลักธรรมาภิบาล

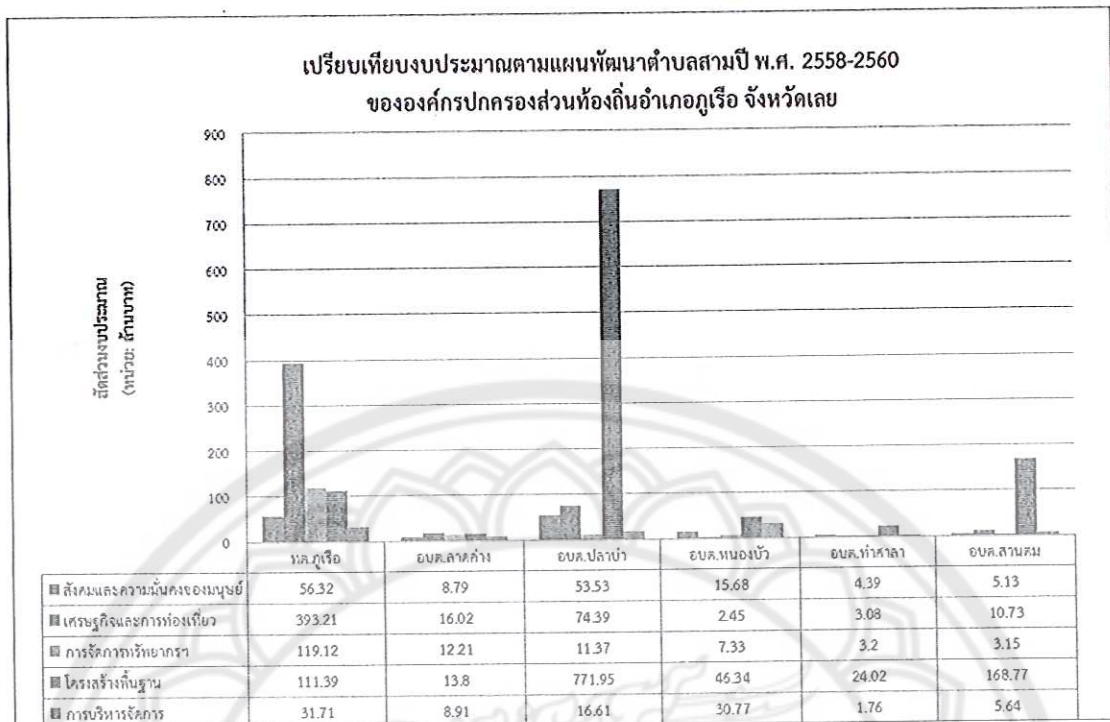
อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถดำเนินการได้โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงหน่วยงานเดียว เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณจำกัดเมื่อเทียบกับภารกิจที่ต้องดำเนินการ ประกอบกับบุคลากรยังขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการการท่องเที่ยว จากการกำหนดงบประมาณและโครงการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2558 - 2560 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอภูเรือ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาจำนวน 6 ตำบล ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลภูเรือ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลลาดค่าง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลปลาป่า 4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว 5) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา และ 6) องค์การบริหารส่วนตำบลसानตม เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดงบประมาณด้านการท่องเที่ยวของทต.ภูเรือ และอบต.ลาดค่าง ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 55.25 และ 26.82 ตามลำดับ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ทั้งสองตำบล ตลอดจนธุรกิจท่องเที่ยวที่หัก รีสอร์ท โรงแรม และร้านอาหาร และเมื่อพิจารณาในระดับโครงการจะมุ่งเน้นที่ 1) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชน 2) การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม นำเที่ยวตลอดจนพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวกปลอดภัย และรวดเร็ว และ 3) รณรงค์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้รู้จักอย่างแพร่หลาย

นอกจากนี้ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 4 แห่ง ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลปลาป่า 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว 3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา และ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลसानตม จะกำหนดงบประมาณด้านการท่องเที่ยวมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 10 จากงบประมาณทั้งหมด (ตารางที่ 4.1) โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว นั้น หมายความว่างบประมาณที่กำหนดในยุทธศาสตร์ไม่ได้ใช้กับงานพัฒนาการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว เมื่อพิจารณาในระดับโครงการจะมุ่งเน้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตร และการส่งเสริมอาชีพด้วย

ตารางที่ 4.1 สรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						รวม
	สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์	เศรษฐกิจและ การท่องเที่ยว	การจัดการ ทรัพยากรฯ	โครงสร้างพื้นฐาน	บริหารจัดการ และการบริการ		
1) ทต.ภูเรือ	งบประมาณ (หน่วย: ล้านบาท) สัดส่วนร้อยละ	393.21 7.91	119.12 16.74	111.39 15.65	31.71 4.46	711.75 100.0	
2) อบต.ลาดค่าง	งบประมาณ (หน่วย: ล้านบาท) สัดส่วนร้อยละ	16.02 14.72	12.21 20.44	13.8 23.10	8.91 14.92	59.73 100.0	
3) อบต.ปลาบ่า	งบประมาณ (หน่วย: ล้านบาท) สัดส่วนร้อยละ	74.39 5.77	11.37 1.23	771.95 83.20	16.61 1.79	927.85 100.0	
4) อบต.หนองบัว	งบประมาณ (หน่วย: ล้านบาท) สัดส่วนร้อยละ	2.45 15.29	7.33 7.15	46.34 45.18	30.77 30.00	102.57 100.0	
5) อบต.ท่าศาลา	งบประมาณ (หน่วย: ล้านบาท) สัดส่วนร้อยละ	3.08 12.04	3.2 8.78	24.02 65.90	1.76 4.83	36.45 100.0	
6) อบต.सानตม	งบประมาณ (หน่วย: ล้านบาท) สัดส่วนร้อยละ	10.73 2.65	3.15 1.63	168.77 87.26	5.64 2.92	193.42 100.0	

ภาพที่ 4.1 แสดงการเปรียบเทียบงบประมาณตามแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2558 – 2560
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีข้อจำกัดในการดำเนินโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องมีการกำหนดความเร่งด่วนในการพัฒนาตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในที่นี้รวมถึงงานด้านการศึกษา สาธารณสุข งานส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น เพราะงานด้านการท่องเที่ยวเป็นผลประโยชน์ของคนกลุ่มน้อยในชุมชน และจากข้อมูลงบประมาณตามแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2558 – 2560 ที่แต่ละตำบลกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ต่างๆ ส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนด สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงยังมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับบทบาทและหน้าที่ของภาครัฐที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

จากการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยตามประกาศคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 (ฉบับที่ 2) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยวมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากเป็นที่ตั้งของทรัพยากรธรรมชาติหลายประเภท อาทิ ชายหาด ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนที่สามารถส่งเสริมและให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ทรัพยากรอันมีค่าเหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาให้มีมูลค่าเพิ่มเป็นแหล่งรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นได้ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภายนอกชุมชนเข้ามาซื้อสินค้าบริการของคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องเพราะการท่องเที่ยวเป็นภาคธุรกิจที่สำคัญในการกระตุ้น

เศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงกระจายอำนาจการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยกระจายการมีส่วนร่วมลงสู่ระดับท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ได้มองเพียงแต่งานด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเท่านั้นถึงจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่มีปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่จะส่งให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับความนิยมคือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องมีหลากหลาย อาทิ ธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง อาหาร การต้อนรับของเจ้าบ้าน ความปลอดภัย เป็นต้น เมื่อมาท่องเที่ยวแล้วนักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ ได้พักผ่อนตามอัธยาศัย เกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์และความรู้สึกจึงนำไปสู่ความประทับใจ รับรู้ถึงความคุ้มค่ากับเวลาและค่าใช้จ่ายที่เสียไปและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่จะกลับมาเที่ยวใหม่และการบอกต่อกับคนใกล้ชิดให้ได้มาท่องเที่ยว

ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องพัฒนาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและใช้เวลากับการพักผ่อนได้หลายวัน จึงจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นได้รับความนิยมและสามารถรองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

บทที่ 5

แหล่งท่องเที่ยวอำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย

5.1 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอกุเรื่อ

อำเภอกุเรื่อ ตั้งอยู่บนเทือกเขาสูงที่ทอดแนวยาวสลับม้วนเกลียวดูจะลอคคลื่น จนได้รับสมญานามว่า "ดินแดนแห่งทะเลภูเขา" สภาพภูมิประเทศดังกล่าวทำให้อำเภอกุเรื่อมีอากาศเย็นเกือบตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนธันวาคมไปจนถึงกุมภาพันธ์ของทุกปี จะมีอากาศหนาวเย็นมาก บางปีอุณหภูมิลดลงถึง -2 องศาเซลเซียส จนหลายพื้นที่เกิดการแข็งตัวของน้ำค้างบนยอดหญ้า และกลายเป็นเกล็ดน้ำแข็ง ซึ่งภาษาชาวบ้านเรียกว่า "แม่คะนิง" จนได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่ "หนาวที่สุดในแดนสยาม"

แหล่งท่องเที่ยวอำเภอกุเรื่อ ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดไว้ 3 ประเภท และเลือกเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งได้จากการสำรวจและเก็บข้อมูลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสรุปแหล่งท่องเที่ยวได้ดังนี้

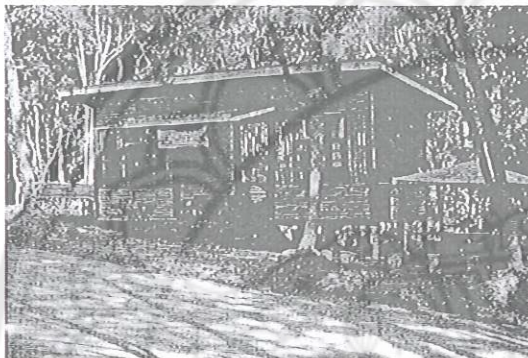
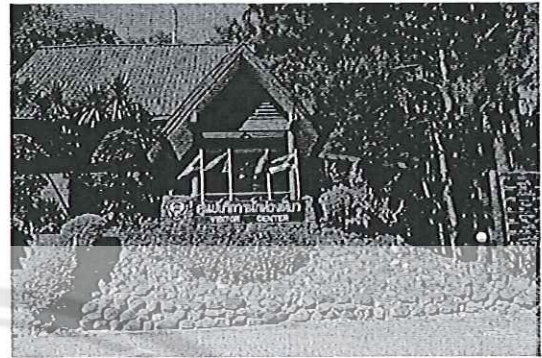
- (1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่
 - 1.1) อุทยานแห่งชาติกุเรื่อ
- (2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่
 - 2.1) สถานีทดลองเกษตรที่สูง
 - 2.2) สวนดอกไม้ TSA
 - 2.3) ชาโต้ เดอ เลย
- (3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ได้แก่
 - 3.1) วัดม่วงไข่
 - 3.2) วัดป่าห้วยลาด
 - 3.3) ลานคริสมาสต์และสวนดอกไม้

5.2 อุทยานแห่งชาติกุเรื่อ

อุทยานแห่งชาติกุเรื่อ เป็นอุทยานแห่งชาติตั้งอยู่ที่ ตำบลหนองบัว อำเภอกุเรื่อ จังหวัดเลย และอำเภอท่าลี่ อาณาเขตทางทิศเหนือติดกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นภูเขาสูงบนยอดเขาเป็นที่ราบกว้างมีต้นสนจำนวนมาก ขึ้นสลับซับซ้อน มีลักษณะแปลกก็คือ มีส่วนหนึ่งเป็นผาชะง่อนยื่นออกมาเหมือนหัวเรือสำเภานขนาดใหญ่ ลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติกุเรื่อเมื่อมองโดยรอบในที่สูง จะเห็นทิวเขาสลับซับซ้อนกันสวยงาม ประกอบด้วยเขาหินประเภทต่าง ทราบและหินแกรนิตสลับกัน สัตว์ป่าที่พบเห็นได้แก่ หมี เก้ง หม่าโน ไก่ฟ้าพญาลอ เต่าปูลู อุทยานกุเรื่ออยู่บนยอดเขาสูงทำให้มี อากาศหนาวเย็นตลอดปีและเป็นอุทยานที่มีอากาศหนาวเย็นที่สุดของประเทศโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวจะหนาวเย็นมาก จนกระทั่งน้ำค้างบนยอดหญ้าจะแข็งตัว ภาษาพื้นเมือง เรียกว่า "แม่คะนิง" มีเนื้อที่ประมาณ 75,525 ไร่ ช่วงเดือนที่เหมาะสมที่จะมาเที่ยวคือเดือนตุลาคม-มีนาคม กิจกรรมอื่นๆที่น่าสนใจที่นักท่องเที่ยวนิยมทำในจังหวัดกุเรื่อได้แก่ การชมไวน์ ชาโต้เดอเลย, การชมวัฒนธรรมพื้นบ้าน

การเดินทางไปอุทยานแห่งชาติกุเรื่อนั้น ถ้าออกจากตัวเมืองจังหวัดเลย สามารถใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 203 ประมาณ 48 กิโลเมตร เมื่อถึงอำเภอกุเรื่อแล้ว ให้สังเกต ทางด้านขวามือ จะมีทางแยก

ใกล้ๆ กับที่ว่าการอำเภอภูเรือ จากตรงนี้เหลือระยะทางอีกประมาณ 2 กิโลเมตรเศษก็จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูเรือ (อ้างอิงจาก แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพที่ 5.1 แหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ
ที่มา : จากการศึกษา

5.2 สถานีทดลองเกษตรที่สูงอำเภอกูเรือ

จังหวัดเลย มีลักษณะสภาพพื้นที่ภูเขาสลับซับซ้อน มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี มีความสูงจากระดับน้ำทะเลเหมาะสมต่อการเกษตรที่สูง ดังนั้นกรมวิชาการเกษตร ได้มอบหมายให้นายวิฑูรย์ รัตนา หัวหน้าสถานีทดลองเกษตรที่สูงแม่จอนหลวงเข้าบุกเบิกพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม เพื่อก่อตั้งสถานีทดลองเกษตรที่สูงกูเรือ ที่รอยต่อบ้านหินสอ บ้านโป่งกวาง ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2529

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเลย (กูเรือ) ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 85 หมู่ 6 บ้านหินสอ ตำบลปลาบ่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย มีความสูง 900-1000 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ความลาดเทของพื้นที่ 10-45% ลักษณะดินร่วนปนเหนียว มีค่า pH 4.0-4.5

กิจกรรมการท่องเที่ยว

1. ชมแปลงไม้ผลเมืองหนาว เช่น เกล็ดจีน พลับ สาลี่ มะคาเดเนียนัท
2. ชมแปลงพืชผักเมืองหนาว เช่น บล็กโคบี้ ปวยเล้ง โกลาบี แรดิชิโอ พลาสเลย์ คะน้าฮ่องกง สลัดต่างๆ และสตรเบอร์รี่
3. ชมไม้ดอกเมืองหนาว เช่น ทู้งคริสต์มาส ทู้งซัลเวีย พิทูเนีย ลินมังกร แพนซี แกลดิโอลัส กุหลาบ
4. ชมโรงเรือนแสดงพืชพรรณที่หายาก พืชท้องถิ่น เฟิร์นและพืชใกล้เคียง หน้าวัว สับปะรดสี ลิลลี่ เยอบีร่า เบญจมาศ สับปะรดสี กล้วยไม้ป่า
5. เดินศึกษาธรรมชาติ ชมทัศนียภาพทะเลภูเขา โดยรอบศูนย์ฯ
6. แค้มป์ปิ้ง ทางเดินที่ รอบกองไฟ
7. ประชุมสัมมนาบนเรือนแพในอ่างเก็บน้ำ
8. เทศกาลกินผักเมืองหนาว สตรอเบอร์รี่ มะคาเดเนียนัท

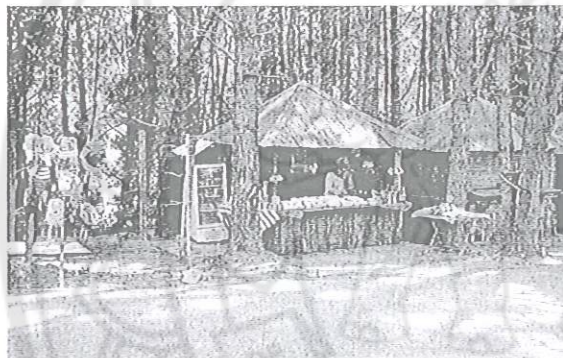
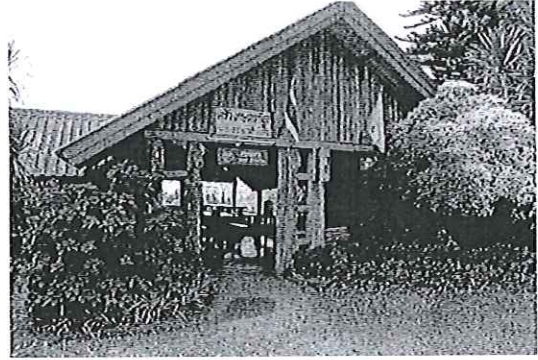
สิ่งอำนวยความสะดวก

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเกษตรที่สูงเลย (กูเรือ) สามารถรับนักท่องเที่ยวเข้าพักแรมได้ทั้งหมด ประมาณ 300 คนต่อวัน มีจุดกางเต็นท์ ห้องสุขา มีห้องอาบน้ำชาย หญิง จำนวน 15 ห้อง

การเดินทางมาเที่ยวเกษตรที่สูงกูเรือ

เส้นทางที่ 1 จากกรุงเทพมหานคร ตามถนนพหลโยธิน หมายเลข 1 ผ่านสระบุรี ถึงสามแยกพุดแค ให้เข้าทางหลวงหมายเลข 21 ผ่านเพชรบูรณ์ หล่มสัก เข้าทางหลวงหมายเลข 203 จากหล่มสัก จะผ่าน หล่มเก่า เข้าด่านซ้าย กูเรือ ก่อนถึง กูเรือ 8 กม.สามแยกบ้านกกโพธิ์ เลี้ยวขวาเข้าสู่ศูนย์ ระยะทาง 24 กม. รวมระยะทางทั้งหมด 490 กม.

เส้นทางที่ 2 จากขอนแก่น ตามถนนมลิวัลย์ หมายเลข 12 ผ่านชุมแพ เข้าทางหลวงหมายเลข 201 ตรงไปจนถึงจังหวัดเลย เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 203 ถนนเลย-หล่มสัก จนถึงกูเรือเลี้ยวซ้ายตรงสามแยกบริเวณ โรงเรียนชุมชนกูเรือ อีก 25 กม.ถึงศูนย์ มีป้ายบอกตลอดทางรวมระยะทาง 280 กม.

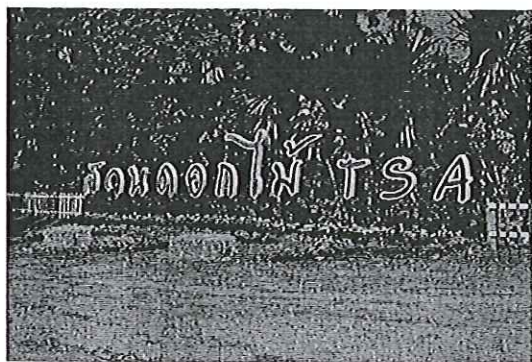
ภาพที่ 5.2 ศูนย์วิจัยและพัฒนากาแฟที่สวนหลวง

5.3 สวนดอกไม้ TSA

สวนดอกไม้ TSA เป็นศูนย์วิจัยเมล็ดและทดลองเกี่ยวกับพืชพันธุ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศและมีสวนดอกไม้เมืองหนาวสวยๆ มากมาย และที่สำคัญ 1 ปี เปิดให้เข้าชม เพียงปีละครั้ง ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ ของทุกปีเท่านั้นโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากนั้นหากสนใจที่จะซื้อเมล็ดพันธุ์พืชกลับบ้านที่สวน TSA เขาก็มีบริการให้ โดยเมล็ดพันธุ์ที่จำหน่ายก็เป็นเมล็ดพันธุ์ของสวนนี้เองเลย สวน TSA นั้นอยู่คู่กับสังคมเกษตรมานานหลายสิบปี เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2524 ดำเนินงานเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ระหว่างประเทศ โดยเน้นเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ลูกผสมพืชพันธุ์ในเขตร้อน และเมล็ดพันธุ์ดอกไม้ต่างๆ ภายในเป็นศูนย์รวบรวมพันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์ต่างๆ ในเขตร้อนของการผลิตเมล็ดพันธุ์นำมาทดลองปลูกและหาศักยภาพและได้ดำเนินการคัดพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์เพื่อที่จะเป็นรากฐานของการผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมของบริษัทฯ ต่อไปในอนาคตและในปี พ.ศ. 2534 บริษัทฯ เริ่มจำหน่ายปลีกล้วยและขายส่งเมล็ดพันธุ์ดอกไม้เขตร้อน เช่น บานไม่รู้โรย สร้อยไก่ บานชื่น ดาวกระจาย ดาวเรือง เป็นต้น โดยบริษัทฯ ได้เน้นคุณภาพเมล็ดพันธุ์ดอกไม้ในเรื่องความงอดสูงได้มาตรฐานของระดับนานาชาติ (ISTA) ต้นกล้ามีความแข็งแรง และมีลักษณะตรงตามสายพันธุ์ และในปี พ.ศ. 2541 บริษัทฯ ได้ปรับปรุงและผลิตเมล็ดพันธุ์ดอกไม้พันธุ์ผสมเปิด

เพื่อจำหน่ายให้แก่ลูกค้าภายในประเทศ มีจำนวน 24 ชนิด 127 สายพันธุ์ และเพื่อให้มีความหลากหลายของชนิดไม้ดอกไม้ และความหลากหลายของสายพันธุ์ บริษัทฯ จึงได้เริ่มนำเข้าเมล็ดพันธุ์ดอกไม้ลูกผสมและพันธุ์ผสมเปิดจากต่างประเทศมาจำหน่ายในปี พ.ศ. 2535 โดยเน้นที่ดาวเรืองลูกผสมสำหรับตัดดอก ปัจจุบัน บริษัทฯ มีสายพันธุ์ดอกไม้บริการลูกค้า 37 ชนิด 443 สายพันธุ์ เอาไว้ให้เราได้ชมและศึกษาเรียนรู้อย่างมากมายทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามไปด้วยดอกไม้เมืองหนาวแล้ว ภายในมีการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบและมั่งคั่งความรู้สำหรับนักท่องเที่ยวและคนทั่วไปมากมายจริงๆ บริษัท ที เอส เอ จำกัด บริหารงานโดยมีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ ที่เขตจตุจักร และมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ขยายเมล็ดพันธุ์และบริหารงานจากศูนย์กลางไปสู่สาขาที่อุดรธานี และหน่วยที่ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์อยู่ที่สาขาสุพรรณบุรี เพื่อพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ที่สถานีภูเรือ เพื่อทำการผลิตไม้ดอกไม้เมืองหนาวดอกไม้เมืองหนาวภายในสวน TSA กำลังขยายสระพรั่งเต็มไปด้วยสีส้มที่สวยงาม นอกจากดอกไม้บานาพันธุ์แล้วนั้นที่สวน TSA นี้ยังมีพืชผลที่ทางสวนได้ทำการปลูกทดลอง และนำมาจำหน่ายทั้งผลและเมล็ด ไว้คอยบริการให้นักท่องเที่ยวได้ชมและเลือกซื้อกันอย่างเต็มที่ พร้อมกับข้อมูลของพันธุ์พืช ประโยชน์ของพืชพันธุ์ต่างๆ มีจุดไว้คอยให้บริการสอบถามเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลคอยให้ความรู้ที่อยู่ในสวน พร้อมกับเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญ ภายในสวน TSA พืชพันธุ์ที่นิยมปลูกก็จะเป็น พืชสวนครัว เช่น พริกสายพันธุ์ต่างๆ มะเขือเทศเชอร์รี่ พริกทองทั้งพันธุ์เล็กๆ จนถึงพันธุ์ใหญ่จากต่างประเทศ มะเขือม่วง มะเขือยาว คื่นช่าย และแตงกวาพันธุ์ต่างๆ ที่ผสมพันธุ์มาในรูปแบบที่แปลกตา และอื่นๆ อีกมากมาย เรียกว่าทำแบบยกสวนแต่ละสวนกันมาให้ชมเลยทีเดียว ภายในพื้นที่ที่จัดการเป็นสัดส่วน สามารถเดินทางถึงกันได้มาก

สวน TSA นั้นจะเปิดบริการตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ของทุกปี และเปิดให้เข้าชมวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.00 น.-17.00 น. และเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 7.30 น.-18.00 น. (ไม่เก็บค่าเข้าชม) การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข 203 (ภูเรือ-ด่านซ้าย) ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 7 กิโลเมตร (อ้างอิงจาก <http://moohin.in.th/trips/loei/TSA/>)

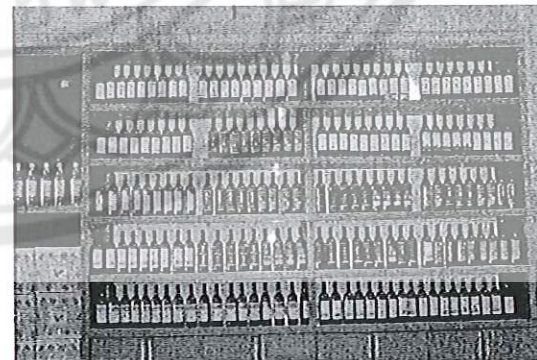
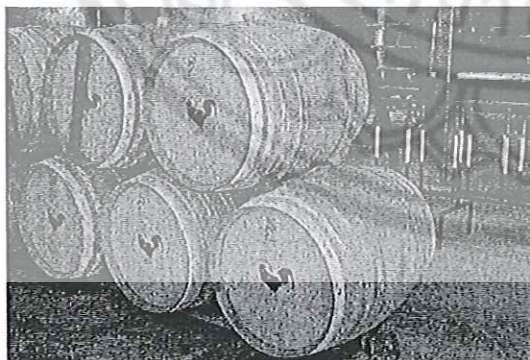
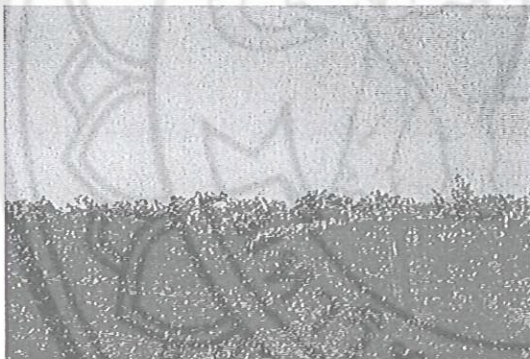

ภาพที่ 5.3 สวนดอกไม้ TSA
ที่มา: จากการศึกษา

5.4 สวนองุ่นหรือไวน์ชานหรือชาโต้ เดอ เลย (กุเรือ)

ชาโต้ เดอ เลย ณ สวนองุ่นหรือไวน์ชาน จังหวัดเลย ไวน์แบรนด์ไทยที่ตั้งไปไกลทั่วโลก แบรนด์ “ชาโต้ เดอ เลย” (Chateau De Loei) ที่มีผลิตภัณฑ์หลักๆ ทั้ง ไวน์ขาว ไวน์แดง ไวน์หวาน บรันดี และสปาร์คคอง ไคร ขึ้นชอบแบบไหนไวน์ขาว ไวน์แดง ก็จัดได้ตามสะดวกเลย ไวน์ชาโต เดอ เลย (Chateau De Loei) ก่อตั้ง โดยนายแพทย์ชัยยุทธ วรรณสุตศรี ซึ่งสัญลักษณ์ที่นำมาเป็นเครื่องหมายการค้าของไวน์แบรนด์ไทยนี้ก็คือ สัญลักษณ์รูปไก่ ซึ่งเป็นปีกเกิดของเจ้าของ นั่นคือ ปีระกา ไวน์ชาโต เดอ เลย ผลิตไวน์จำหน่ายครั้งแรกในปี 1995 และนับได้ว่าเป็นไวน์แบรนด์ไทยเจ้าแรกที่ส่งออกไปขายในยุโรป และญี่ปุ่นชาโต้ เดอ เลย ณ ที่สวนองุ่น หรือไวน์ชาน เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่เรียกว่าใครเดินทางไปกุเรือ จังหวัดเลย ก็จะต้องแวะมาเที่ยวกัน ที่นี้ด้วยครับ สวนองุ่นหรือไวน์ชาน เป็นสวนองุ่นขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่เป็นพันไร่ มีทั้งองุ่นสดสำหรับ รับประทาน และองุ่นสำหรับผลิตไวน์ให้นักท่องเที่ยวได้ชม ได้ชิม และซื้อผลิตภัณฑ์ติดมือกลับบ้านได้ด้วย นอกจากผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับองุ่นแล้ว ที่นี่ยังมีศูนย์อาหาร แหล่งช้อปปิ้งของฝาก ผักปลอดสารพิษนานาพันธุ์ ไอศกรีม และสินค้าอีกเพียบไว้รอให้บริการนักท่องเที่ยวที่สนใจ

การเดินทางไปชาโต้ เดอ เลย (สวนองุ่นหรือไวน์ชาน) สวนองุ่นหรือไวน์ชาน ตั้งอยู่ ต.ร่องจิก อ.กุเรือ อยู่ห่างจาก อ.กุเรือ ประมาณ 12 กม. รถยนต์ส่วนตัว จาก อ.กุเรือ ใช้ทางหลวงหมายเลข 203 ไปทาง อ.ด่านซ้าย เมื่อเลย กม.61 มาเล็กน้อยจะถึงทางเข้า สวนองุ่นหรือไวน์ชานอยู่ทางซ้ายมือ ส่วนร้านชาโต เดอ เลย อยู่เลยทางเข้าสวนไปอีกประมาณ 50 ม. ก็จะเจอสวนองุ่นหรือไวน์ชาน นักท่องเที่ยวสามารถขับรถเข้า เที่ยวสวนองุ่นได้ตามเส้นทางรถยนต์ที่จัดไว้เป็นวงรอบ พื้นที่ระยะทางรอบสวนประมาณ 5 ก.ม. และมีจุด กำหนดให้หยุดชมองุ่นเป็นระยะ เวลาเปิด-ปิด: ชมสวนองุ่นพันธุ์ดี ชิมไวน์รสเยี่ยม เปิดเวลา 08.30-17.00 น. (อ้างอิงจาก <http://www.chateaudeloei.com>)

ภาพที่ 5.4 สวนองุ่นหรือไวน์ชานหรือชาโต้ เดอ เลย (กุเรือ)

ที่มา : จากการศึกษา

5.5 น้ำตกสองคอน (ภูเรือ)

น้ำตกสองคอน เป็นน้ำตกอยู่ในระหว่างหุบเขาสองด้าน สายน้ำไหลตกลงมาตามห้วยเล็กๆ ท่ามกลางบรรยากาศร่มรื่นและสงบเงียบ เหมาะสำหรับพักผ่อนและเล่นน้ำ สายน้ำตกเกิดจากน้ำในลำห้วยไหลไปตามลานหินที่ลาดต่ำมุม 45 องศา เป็นทางยาวสู่เบื้องล่างประมาณ 20 ม. มองดูคล้ายสไลเดอร์ จากนั้นก็ไหลลดหลั่นไปตามลำห้วยเล็กๆ ที่มีโขดหินขวางกั้นอยู่ทั่วไป น้ำตกไหลผ่านกลางหุบเขาที่ปกคลุมด้วยป่าไม้เขียวชอุ่ม สามารถเล่นน้ำได้ทั้งบริเวณน้ำตกและตลอดลำห้วย ที่ตั้งและการเดินทาง บ้านสองคอน ตำบลปลาบ่า จาก อำเภอภูเรือใช้ทางหลวงหมายเลข 203 ไปทาง อำเภอด่านซ้ายประมาณ 8 กม. ถึงหลัก กม. 57 บริเวณบ้านกกโพธิ์ พบทางแยกซ้ายมือ ให้เลี้ยวเข้าไปประมาณ 8 กม. ถึงบ้านปลาบ่า จากนั้นให้ไปตามถนนสายปลาบ่า-บ้านหินสออีกประมาณ 15 กม. ผ่านบ้านสองคอนมาไม่กี่กิโลพบป้ายบอกทางไปน้ำตกทางซ้ายมือ จอดรถแล้วเดินผ่านป่าไผ่ไปตามหุบเขาประมาณ 200 ม. ถึงน้ำตก

ภาพที่ 5.5 น้ำตกสองคอน

ที่มา: <http://www.thailand360.com/Northeast/Loei>

5.6 น้ำตกปลาบ่า (ภูเรือ)

น้ำตกปลาบ่าเป็นน้ำตกที่ตกมาจากแผ่นหินขนาดใหญ่อย่างสวยงามลงสู่แอ่งน้ำ เบื้องล่างเหมาะสำหรับเล่นน้ำและนั่งพักผ่อนรับประทานอาหาร บริเวณน้ำตกยังไม่มีร้านอาหาร การเดินทางใช้เส้นทางหมายเลข 203 (ภูเรือ-ด่านซ้าย) บริเวณหลักกม.ที่ 57-58 เลี้ยวซ้ายตรงสถานีทดลองเกษตรที่สูง-ภูเรือ (บ้านกกโพธิ์) เข้าไปตามทางลาดยาง 6.7 กม. ก็จะถึงบ้านปลาบ่า จากนั้นเลี้ยวซ้ายไปตามทางอีกประมาณ 2 กม. จะถึงน้ำตก รวมระยะทางจากอำเภอภูเรือถึงน้ำตก 18 กม. อยู่ที่หมู่ 1 บ้านปลาบ่า ตำบลปลาบ่า

ภาพที่ 5.6 น้ำตกปลาบ่า

ที่มา: <http://place.thai-tour.com/loei/phurue/262>

5.7 วัดป่าม่วงไข่ (ภูเรือ)

วัดป่าม่วงไข่ ตั้งอยู่ที่ ตำบลसानตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ภาพที่ 5.7 วัดป่าม่วงไข่

ที่มา http://www.ezymaps.com/view_detail.

5.8 ล่องแก่งน้ำसान (ภูเรือ)

กิจกรรมท่องเที่ยวแห่งใหม่นี้ว่า "ลำนํ้าसान" มีต้นกำเนิดจากภูหลวง ผ่านพื้นที่ 6 ตำบลของอำเภอภูเรือ ไปบรรจบกับแม่น้ำเหือง ความยาวประมาณ 40 กิโลเมตร จุดที่ล่องแก่ง ห่างจากที่ว่าการอำเภอภูเรือ ประมาณ 9 กิโลเมตร มีตั้งแต่ระดับ 1-5 ระยะทาง 13 กิโลเมตร มีแก่งทั้งหมด 59 แก่ง อาทิ แก่งเกลี้ยง แก่งลาดนกขี้ถี้ แก่งคอนบ่า และมีเรือไว้บริการประมาณ 40 ลำ ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 320 คน ต่อวัน นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสธรรมชาติที่สวยงามของสองฝั่ง รวมทั้งความตื่นเต้นท้าทายตลอดลำน้ำ

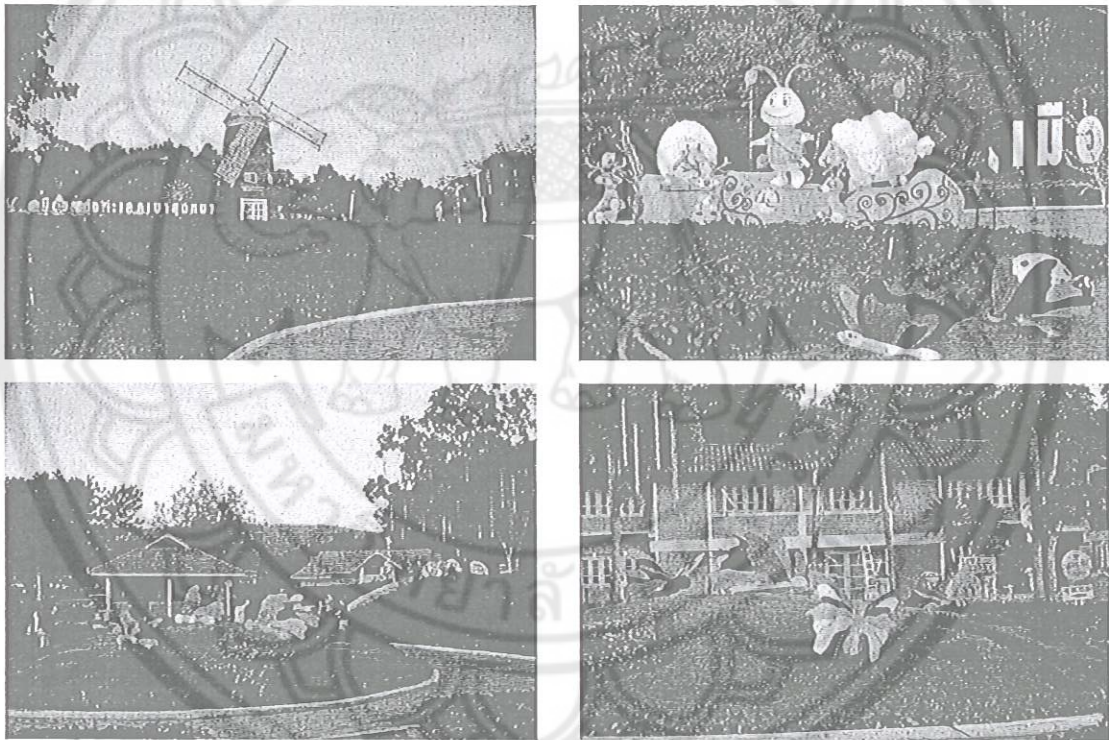
ภาพที่ 5.8 ล่องแก่งน้ำसान

ที่มา: จากการศึกษา

5.9 ลานคริสต์มาส (ภูเรือ)

เทศกาลต้นคริสต์มาสภูเรือเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่าอำเภอภูเรือเป็นแหล่งปลูกและผลิตต้นคริสต์มาสมากที่สุดในโลกเป็นพืชเศรษฐกิจอันดับ 1 ของอำเภอ ที่บริเวณลานต้นคริสต์มาสทางขึ้นอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย อำเภอภูเรือเป็นแหล่ง ปลูก และผลิตต้นคริสต์มาส มากที่สุดในโลก เป็นพืชเศรษฐกิจอันดับ 1 ของอำเภอ โดยทั้งอำเภอภูเรือ มีพื้นที่ปลูกรวมประมาณ 2.5 ล้านต้น สร้างรายได้ปี ละกว่า 900 ล้านบาท โดยทางจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และภาคเอกชน ได้ร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างลานคริสต์มาสขึ้นบริเวณทางขึ้นอุทยานแห่งชาติภูเรือ เพื่อเป็นจุดให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพ โดยนำต้นคริสต์มาสหลากหลายสายพันธุ์มาประดับประดา ถือเป็นลานต้นคริสต์มาสมากที่สุดในโลก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดเลยด้วย ซึ่งการจัดงานจะดำเนินต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดฤดูหนาว หรืออีก 2-3 เดือน

สำหรับกิจกรรมภายในงาน ประกอบด้วย การแสดงดนตรีในสวนคริสต์มาส บริเวณกึ่งหั้นลม การละเล่นตัวตลก การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง โดยได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวเดินทางมาถ่ายภาพกับลานคริสต์มาส และร่วมพิธีเปิดอย่างคึกคัก ต้นคริสต์มาสใหญ่ที่สุดในโลก อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

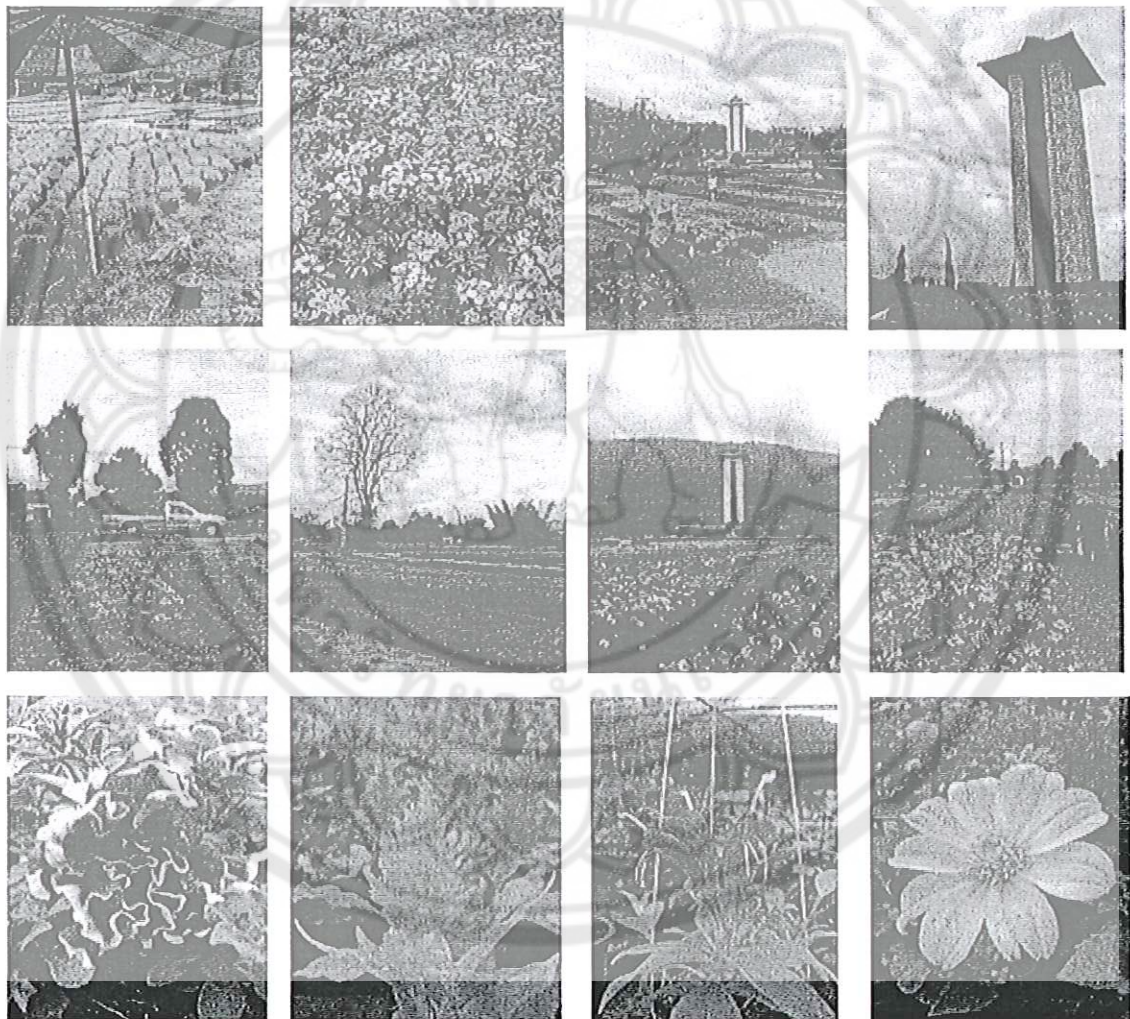

ภาพที่ 5.9 ต้นคริสต์มาสใหญ่ที่สุดในโลก

5.10 ตลาดไม้ดอกเมืองหนาวบ้านหนองบง อ.ภูเรือ จ.เลย

ตลาดไม้ดอกเมืองหนาวบ้านหนองบง ตั้งอยู่ริมถนนทางหลวงหมายเลข 203 ทางผ่านจากอุทยานแห่งชาติภูเรือกลับเข้าเมืองเลย จุดสังเกตง่ายๆ ว่าท่านเดินทางถึงจุดหมายแล้ว คือบริเวณสองฝั่งถนนจะถูกแต่งแต้มด้วยสีสันอันสดใสจากมวลหมู่ไม้ดอกสายพันธุ์ต่างๆ จนเต็มพื้นที่ สะดุดทุกสายตาให้ต้องจอดรถเพื่อเข้าชมความงามของดอกไม้เมืองหนาว จากลานจอดรถท่านจะมองเห็นเครื่องวัดอุณหภูมิจำลองขนาดใหญ่

ตั้งอยู่ใจกลางพื้นที่ ได้รับการตกแต่งรอบฐานด้วยไม้ดอกหลายชนิดดูคล้ายดาวล้อมเดือนเลยทีเดียว ที่ตลาดไม้ดอกเมืองหนาวบ้านหนองบงแห่งนี้ เป็นศูนย์รวมของเราพ่อค้าแม่ค้าดอกไม้มารวมตัวกันจำหน่ายพันธุ์ไม้ดอกต่างๆ เช่น แวมมยุรา กุหลาบพันปี กล้วยไม้ ไฮเดรนเยีย ดาวเรืองหลายสายพันธุ์ ต้นคริสต์มาสทั้งสีแดง สีขาว สีเหลือง และพิทูเนีย ฯลฯ นักท่องเที่ยวสามารถเดินเลือกชมดอกไม้ที่บรรจุในถุงเพาะชำ เลือกสี ชนิดดอกไม้ที่ถูกใจ นำกลับไปประดับไว้ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือจะนำไปเป็นของฝาก คนที่ได้รับก็ชื่นใจ การเดินทางจากตัวอำเภอเมืองมุ่งไปทางอำเภอภูเรือ ใช้เส้นทางหมายเลข 203 (เลย-ภูเรือ) ไปประมาณ 47 กิโลเมตรจะพบเห็นริมถนนสองข้างทางเต็มไปด้วยดอกไม้บานาพันธุ์

ภาพที่ 5.10 ตลาดไม้ดอกเมืองหนาวบ้านหนองบง
แหล่งที่มา http://www.thongteaw.com/Travel_tour_content

บทที่ 6 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาในบทนี้จะนำผลการศึกษาในแต่ละบทมาวิเคราะห์และสรุปเพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย แต่ละแห่งเพื่อนำไปสู่การจัดอันดับความสำคัญ การศึกษาบทนี้จะนำเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ส่วนดังนี้

6.1 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ

- 6.1.1 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ
- 6.1.2 หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
- 6.1.3 การประเมินศักยภาพเพื่อจัดอันดับความสำคัญ
- 6.1.4 สรุปผลการจัดอันดับความสำคัญ

6.1 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ

6.1.1 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ

จากการศึกษาได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดไว้ 3 ประเภท และเลือกเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จัก และมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งได้จากการสำรวจและเก็บข้อมูลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และผู้นำท้องถิ่น สามารถสรุปแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวได้ดังนี้

- (1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่
 - 1.1 อุทยานแห่งชาติภูเรือ
- (2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่
 - 2.1 สถานีทดลองเกษตรที่สูง
 - 2.2 สวนดอกไม้ TSA
 - 2.3 ชาโต้ เดอ เลย
- (3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ได้แก่
 - 3.1 วัดม่วงไข่
 - 3.2 วัดป่าห้วยลาด
 - 3.3 ลานคริสมาสต์และสวนดอกไม้

6.1.2 หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาส่วนนี้เป็นการนำเสนอหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง และจัดลำดับความสำคัญความเร่งด่วนในการพัฒนา โดยใช้หลักเกณฑ์ที่สำคัญ 2 หลักเกณฑ์ คือ

- 1) หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตามความสำคัญ เป็นการประเมิน

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่คัดเลือกจากความนิยมและความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของ
อำเภอป่า เพื่อนำไปสู่การจัดอันดับความสำคัญ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินอยู่ 12 รายการหรือดัชนี คือ

(1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป โดยพิจารณาจากการรู้จักระดับชุมชน
ท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ/นานาชาติ

(2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม โดยพิจารณาจากปริมาณหรือ
จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าไปเยี่ยมชม

(3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว โดยพิจารณาเอกลักษณ์/คุณค่า
ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าทางโบราณคดี คุณค่าทาง
ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

(4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากความปลอดภัยด้านต่างๆ เช่น
ความปลอดภัยจากโจรสลัด ความปลอดภัยจากธุรกิจท่องเที่ยว ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว

(5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ โดย
พิจารณาจากการสร้างเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ

(6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการ
สร้างความรักความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น

(7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดย
พิจารณาจากการมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เป็นต้น

(8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากการเอาใจใส่ดูแล
รักษาธรรมชาติ การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ การทำนุบำรุงบูรณะสิ่งก่อสร้างทาง
ประวัติศาสตร์/โบราณสถาน/วัฒนธรรม/ประเพณี/กิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น

(9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากการเป็นแหล่งเรียนรู้ทาง
ธรรมชาติ/ประวัติศาสตร์/ศิลปวัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม

(10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น โดยพิจารณาจาก
การให้บริการระดับท้องถิ่นขึ้นไปจนถึงระดับประเทศและถึงระดับนานาชาติ

(11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ในการเข้าชม
การจัดเก็บค่าเช่าจากร้านค้า และการเก็บค่าบริการอื่นๆ ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

(12) ความสามารถในการบริหารจัดการ โดยพิจารณาจากความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ความเป็นระบบในการปฏิบัติงาน ความมีมาตรการประหยัดพลังงาน ความมีมาตรการป้องกันผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม

โดยให้ค่าน้ำหนักทั้ง 12 ดัชนี มี 5 ระดับคือ

(ก) น้ำหนักของดัชนีทั้ง 5 ด้านมี 5 ระดับคือ

1 = น้อยที่สุด

2 = น้อย

3 = ปานกลาง

4 = มาก

5 = มากที่สุด

และมีระดับความสำคัญ 5 ระดับ เช่นกันคือ

- 1 = น้อยที่สุด
- 2 = น้อย
- 3 = ปานกลาง
- 4 = มาก
- 5 = มากที่สุด

(ข) การหาค่าร้อยละ สามารถคำนวณได้จาก

$$\frac{\text{คะแนนรวม (A) * (B)}}{\text{คะแนนเป็นไปได้สูงสุด}} * 100$$

(ค) คะแนนเป็นไปได้สูงสุด คำนวณได้จาก (ค่าน้ำหนักทั้งหมด) * 5

ตารางที่ 6.1 การประเมินศักยภาพอุทยานแห่งชาติภูเรือตามความสำคัญ

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (B)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	5		✓				20
2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมเยือน	3			✓			9
3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	5		✓				20
4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	5			✓			15
5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ	3		✓				12
6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น	5			✓			15
7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	3			✓			9
8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	5		✓				20
9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	4			✓			12
10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น	5	✓					25
11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง	3		✓				12
12) ความสามารถในการบริหารจัดการ	5		✓				20
รวมค่าน้ำหนัก	51					คะแนนรวม	189
						ร้อยละ	78.75

ตารางที่ 6.2 การประเมินศักยภาพวิวัฒนาการตามความสำคัญ

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (B)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	5				✓		10
2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม	3				✓		6
3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	5				✓		10
4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	5			✓			15
5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ	3				✓		6
6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น	5			✓			15
7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณสุขและสาธารณูปการ	3			✓			9
8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	5				✓		10
9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	4			✓			12
10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น	5			✓			15
11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง	3		✓				12
12) ความสามารถในการบริหารจัดการ	5		✓				20
รวมค่าน้ำหนัก	51						
						คะแนนรวม	140
						ร้อยละ	58.33

ตารางที่ 6.3 การประเมินศักยภาพวัดป่าห้วยลาดตามความสำคัญ

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (B)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	5			✓			15
2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม	3			✓			9
3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	5		✓				20
4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	5		✓				20
5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ	3		✓				12
6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น	5		✓				20
7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	3		✓				12
8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	5		✓				20
9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	4		✓				16
10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น	5		✓				20
11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง	3	✓					15
12) ความสามารถในการบริหารจัดการ	5		✓				20
รวมค่าน้ำหนัก	51						
						คะแนนรวม	199
						ร้อยละ	82.92

ตารางที่ 6.4 การประเมินศักยภาพสวนดอกไม้ TSA ตามความสำคัญ

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (B)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	5			✓			15
2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม	3			✓			9
3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	5		✓				20
4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	5		✓				20
5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ	3		✓				12
6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น	5		✓				20
7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	3		✓				12
8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	5		✓				20
9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	4			✓			12
10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น	5		✓				20
11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง	3		✓				12
12) ความสามารถในการบริหารจัดการ	5		✓				20
รวมค่าน้ำหนัก	51						
						คะแนนรวม	192
						ร้อยละ	80

ตารางที่ 6.5 การประเมินศักยภาพฯ ได้ เติม ตามความสำคัญ

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (B)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	5	✓					25
2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมเยือน	3			✓			9
3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	5		✓				20
4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	5		✓				20
5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ	3		✓				12
6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น	5		✓				20
7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณสุขและสาธารณูปการ	3		✓				12
8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	5			✓			15
9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	4			✓			12
10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น	5			✓			15
11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง	3		✓				12
12) ความสามารถในการบริหารจัดการ	5		✓				20
รวมค่าน้ำหนัก	51						
						คะแนนรวม	192
						ร้อยละ	80

ตารางที่ 6.6 การประเมินศักยภาพสถานียทดลองเกษตรที่สูงภูเรือตามความสำคัญ

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (B)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	5		✓				20
2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม	3			✓			9
3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	5		✓				20
4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	5		✓				20
5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ	3			✓			9
6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น	5			✓			15
7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ	3			✓			9
8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	5		✓				20
9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	4			✓			12
10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น	5			✓			15
11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง	3			✓			9
12) ความสามารถในการบริหารจัดการ	5			✓			15
รวมค่าน้ำหนัก	51						
						คะแนนรวม	173
						ร้อยละ	72.08

ตารางที่ 6.7 การประเมินศักยภาพลานคริสต์มาสตามความสำคัญ

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (B)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ความมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	5		✓				20
2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม	3		✓				12
3) ความมีเอกลักษณ์/คุณค่าเฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	5	✓					25
4) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	5		✓				20
5) การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น/อำเภอ/จังหวัด/ประเทศ	3		✓				12
6) การสร้างเสริมความสามัคคี/ความภาคภูมิใจให้กับท้องถิ่น	5		✓				20
7) การสร้างความเจริญให้กับชุมชนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	3		✓				12
8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	5			✓			15
9) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	4				✓		8
10) การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น	5		✓				20
11) ความสามารถในการเลี้ยงตัวเอง	3			✓			9
12) ความสามารถในการบริหารจัดการ	5			✓			15
รวมค่าน้ำหนัก	51						
						คะแนนรวม	188
						ร้อยละ	78.33

2) หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตามความเสื่อมโทรม โดยใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินอยู่ 5 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ประกอบด้วย

- 1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก โดยพิจารณาจากความชำรุด/ความเหมาะสมทุกฤดูกาล
- 1.2) เส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากความชำรุดและความเพียงพอ
- 1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย โดยพิจารณาจากความถูกต้อง/ความทันสมัยและเพียงพอของอุปกรณ์เครื่องมือ
- 1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย โดยพิจารณาจากจำนวนเจ้าหน้าที่/ความทันสมัยและเพียงพอของอุปกรณ์เครื่องมือ
- 1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากความเหมาะสมกับสภาพและการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

(2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประกอบด้วย

- 2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอและความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.3) ที่จอดรถ โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.4) ร้านอาหาร โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.5) ร้านขายของที่ระลึก โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.6) ที่พัก โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.7) ระบบไฟฟ้า โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.8) ระบบน้ำประปา โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ

- 2.9) ระบบโทรคมนาคม โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 2.10) ดัชนี โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์/ความเพียงพอ และความเหมาะสม ถ้าหากไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ

(3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ โดยพิจารณาจากสภาพความสมบูรณ์ ถ้าไม่สมบูรณ์ให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาจากสภาพความสมบูรณ์ ถ้าไม่สมบูรณ์ให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพิจารณาจากสภาพความสมบูรณ์ ถ้าไม่สมบูรณ์ให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ
- 3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากสภาพความสมบูรณ์ ถ้าไม่สมบูรณ์ให้ลดลงตามสัดส่วนร้อยละ

(4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย

- 4.1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพของชุมชนท้องถิ่น โดยพิจารณาจากคนส่วนใหญ่เปลี่ยนอาชีพหลักสู่อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- 4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น โดยพิจารณาจากรายได้ของชุมชนท้องถิ่นที่เท่าเดิม/เพิ่มขึ้น/ลดลง
- 4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม โดยพิจารณาจากการเกิดอาชญากรรม/ค่าครองชีพสูง/เพศพาณิชย์
- 4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชนในสังคม โดยพิจารณาจากการแก่งแย่ง/การทะเลาะวิวาทของชุมชน
- 4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน โดยพิจารณาจากความเห็นแก่ตัว/การขาดความร่วมมือของชุมชน

(5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

- 5.1) ผลกระทบจากขยะ โดยพิจารณาจากจำนวนและปริมาณขยะที่รวบรวมชุมชน
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง โดยพิจารณาจากเสียงดังรบกวนของนักท่องเที่ยวหรือยานพาหนะ

(ง) ค่าน้ำหนักของดัชนีทั้ง 5 ด้านมี 5 ระดับคือ

- 1 = น้อยที่สุด
2 = น้อย
3 = ปานกลาง
4 = มาก
5 = มากที่สุด

นอกจากนี้ได้กำหนดระดับความเสื่อมโทรม 5 ระดับ เช่นกันคือ

- 1 = น้อยที่สุด
2 = น้อย
3 = ปานกลาง
4 = มาก
5 = มากที่สุด

(จ) การหาค่าร้อยละ สามารถคำนวณได้จาก

$$\frac{\text{คะแนนรวม (A) * (C)}}{(\text{คะแนนเป็นไปได้สูงสุด})} * 100$$

(ฉ) คะแนนเป็นไปได้สูงสุด คำนวณได้จาก (ค่าน้ำหนักทั้งหมด) * 5

จากเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้นสามารถแสดงการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งได้

ดังนี้

ตารางที่ 6.8 การประเมินศักยภาพอุทยานแห่งชาติภูเรือตามความเสื่อมโทรม

รายการหรือดัชนีที่ถูประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (C)					คะแนน รวม (A)*(C)
		5	4	3	2	1	
1) ด้านกายภาพ							
1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก	5				✓		10
1.2) เส้นทางกระเทียมภายในแหล่งท่องเที่ยว	5				✓		10
1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย	5				✓		10
1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย	5				✓		10
1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว	3				✓		6
2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ							
2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3				✓		6
2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา	5				✓		10
2.3) ที่จอดรถ	5			✓			15
2.4) ร้านอาหาร	3				✓		6
2.5) ร้านขายของที่ระลึก	2			✓			6
2.6) ที่พัก	3				✓		6
2.7) ระบบไฟฟ้า	5			✓			15
2.8) ระบบน้ำประปา	5				✓		10
2.9) ระบบโทรคมนาคม	5			✓			15
2.10) ดงชะยะ	5			✓			15
3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ	5				✓		10
3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์	5				✓		10
3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5				✓		10
3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	5				✓		10
4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม							
4.1) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม	5				✓		10
4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชน	5					✓	5
4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน	5				✓		10
5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม							
5.1) ผลกระทบจากขยะ	5				✓		10
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง	5				✓		10
รวมค่าน้ำหนัก	119						
						คะแนนรวม	255
						ร้อยละ	42.85

ตารางที่ 6.9 การประเมินศักยภาพวัดม่วงไข่ตามความเสื่อมโทรม

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (C)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ด้านกายภาพ							
1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก	5			✓			15
1.2) เส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยว	5			✓			15
1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย	5				✓		10
1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย	5				✓		10
1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว	3			✓			9
2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ							
2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3			✓			9
2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา	5				✓		10
2.3) ที่จอดรถ	5				✓		10
2.4) ร้านอาหาร	3				✓		6
2.5) ร้านขายของที่ระลึก	2				✓		4
2.6) ที่พัก	3						0
2.7) ระบบไฟฟ้า	5				✓		10
2.8) ระบบน้ำประปา	5				✓		10
2.9) ระบบโทรคมนาคม	5			✓			15
2.10) ถังขยะ	5				✓		10
3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ	5			✓			15
3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์	5				✓		10
3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5				✓		10
3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	5				✓		10
4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม							
4.1) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม	5					✓	5
4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชน	5					✓	5
4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน	5					✓	5
5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม							
5.1) ผลกระทบจากขยะ	5				✓		10
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง	5					✓	5
รวมค่าน้ำหนัก	119					คะแนนรวม	238
						ร้อยละ	40.0

ตารางที่ 6.10 การประเมินศักยภาพวัดป่าห้วยลาดตามความเสื่อมโทรม

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (C)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ด้านกายภาพ							
1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก	5		✓				20
1.2) เส้นทางที่เชื่อมภายในแหล่งท่องเที่ยว	5				✓		10
1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย	5			✓			15
1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย	5				✓		10
1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว	3				✓		6
2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ							
2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3				✓		6
2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา	5					✓	5
2.3) ที่จอดรถ	5					✓	5
2.4) ร้านอาหาร	3				✓		6
2.5) ร้านขายของที่ระลึก	2				✓		4
2.6) ที่พัก	3						0
2.7) ระบบไฟฟ้า	5					✓	5
2.8) ระบบน้ำประปา	5					✓	5
2.9) ระบบโทรคมนาคม	5				✓		10
2.10) ดังขยะ	5				✓		10
3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ	5				✓		10
3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์	5				✓		10
3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5				✓		10
3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	5				✓		10
4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม							
4.1) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น	5					✓	5
4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม	5					✓	5
4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชน	5					✓	5
4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน	5					✓	5
5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม							
5.1) ผลกระทบจากขยะ	5					✓	5
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง	5				✓		10
รวมค่าน้ำหนัก	119						
						คะแนนรวม	202
						ร้อยละ	33.94

ตารางที่ 6.11 การประเมินศักยภาพสวนดอกไม้ TSA ตามความเสื่อมโทรม

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (C)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ด้านกายภาพ				✓			
1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก	5						15
1.2) เส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยว	5			✓			15
1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย	5				✓		10
1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย	5				✓		10
1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว	3				✓		6
2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ							
2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3				✓		6
2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา	5				✓		10
2.3) ที่จอดรถ	5				✓		10
2.4) ร้านอาหาร	3			✓			9
2.5) ร้านขายของที่ระลึก	2			✓			6
2.6) ที่พัก	3						0
2.7) ระบบไฟฟ้า	5				✓		10
2.8) ระบบน้ำประปา	5				✓		10
2.9) ระบบโทรคมนาคม	5				✓		10
2.10) ถังขยะ	5				✓		10
3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ	5				✓		10
3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์	5					✓	5
3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5				✓		10
3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	5				✓		10
4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม							
4.1) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม	5					✓	5
4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชน	5					✓	5
4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน	5					✓	5
5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม							
5.1) ผลกระทบจากขยะ	5					✓	5
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง	5				✓		10
รวมค่าน้ำหนัก	119						
						คะแนนรวม	222
						ร้อยละ	37.31

ตารางที่ 6.12 การประเมินศักยภาพขาใต้ เเค่ เลยตามความเลื่อมโทรม

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเลื่อมโทรม (C)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ด้านกายภาพ					✓		
1.1) เส้นทางการเข้าถึงจากภายนอก	5						10
1.2) เส้นทางกาเรยวชมภายในแหล่งท่องเที่ยว	5				✓		10
1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย	5				✓		10
1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย	5				✓		10
1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว	3					✓	3
2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ							
2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3				✓		6
2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา	5					✓	5
2.3) ที่จอดรถ	5					✓	5
2.4) ร้านอาหาร	3				✓		6
2.5) ร้านขายของที่ระลึก	2				✓		4
2.6) ที่พัก	3						0
2.7) ระบบไฟฟ้า	5					✓	5
2.8) ระบบน้ำประปา	5					✓	5
2.9) ระบบโทรคมนาคม	5					✓	5
2.10) ถังขยะ	5					✓	5
3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ	5				✓		10
3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์	5					✓	5
3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5					✓	5
3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	5				✓		10
4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม							
4.1) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม	5					✓	5
4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชน	5					✓	5
4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน	5					✓	5
5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม							
5.1) ผลกระทบจากขยะ	5					✓	5
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง	5					✓	5
รวมค่าน้ำหนัก	119						
						คะแนนรวม	164
						ร้อยละ	27.56

ตารางที่ 6.13 การประเมินศักยภาพสถานีทดลองเกษตรที่สูงตามความเสื่อมโทรม

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเสื่อมโทรม (C)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ด้านกายภาพ							
1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก	5			✓			15
1.2) เส้นทางกรที่ยวชมภายในแหล่งท่องเที่ยว	5			✓			15
1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย	5			✓			15
1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย	5			✓			15
1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว	3			✓			9
2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ							
2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3			✓			9
2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา	5			✓			15
2.3) ที่จอดรถ	5			✓			15
2.4) ร้านอาหาร	3			✓			9
2.5) ร้านขายของที่ระลึก	2			✓			6
2.6) ที่พัก	3		✓				12
2.7) ระบบไฟฟ้า	5			✓			15
2.8) ระบบน้ำประปา	5			✓			15
2.9) ระบบโทรคมนาคม	5			✓			15
2.10) ถังขยะ	5			✓			15
3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ	5				✓		10
3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์	5				✓		10
3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5				✓		10
3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	5				✓		10
4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม							
4.1) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม	5					✓	5
4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชน	5					✓	5
4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน	5					✓	5
5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม							
5.1) ผลกระทบจากขยะ	5					✓	5
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง	5					✓	5
รวมค่าน้ำหนัก	119						
						คะแนนรวม	280
						ร้อยละ	47.05

ตารางที่ 6.14 การประเมินศักยภาพลานคริสต์มาสตามความเชื่อมโยง

รายการหรือดัชนีที่ถูกประเมิน	ค่าน้ำหนัก A	ระดับความเชื่อมโยง (C)					คะแนนรวม (A)*(B)
		5	4	3	2	1	
1) ด้านกายภาพ							
1.1) เส้นทางที่เข้าถึงจากภายนอก	5				✓		10
1.2) เส้นทางที่เชื่อมภายในแหล่งท่องเที่ยว	5				✓		10
1.3) ป้ายบอกทาง/ป้ายสื่อความหมาย	5				✓		10
1.4) ระบบรักษาความปลอดภัย	5				✓		10
1.5) การแบ่งเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว	3				✓		6
2) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ							
2.1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3					✓	3
2.2) ห้องน้ำ/ห้องสุขา	5				✓		10
2.3) ที่จอดรถ	5				✓		10
2.4) ร้านอาหาร	3				✓		6
2.5) ร้านขายของที่ระลึก	2				✓		4
2.6) ที่พัก	3					✓	3
2.7) ระบบไฟฟ้า	5				✓		10
2.8) ระบบน้ำประปา	5				✓		10
2.9) ระบบโทรคมนาคม	5					✓	5
2.10) ถังขยะ	5				✓		10
3) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1) คุณค่าทางธรรมชาติ	5				✓		10
3.2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์	5			✓			15
3.3) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5			✓			15
3.4) คุณค่าทางวิชาการและการเรียนรู้	5			✓			15
4) ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม							
4.1) การเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.2) ผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนท้องถิ่น	5				✓		10
4.3) การก่อให้เกิดปัญหาสังคม	5					✓	5
4.4) การก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชน	5					✓	5
4.5) การก่อให้เกิดการทำลายจิตสำนึกของชุมชน	5					✓	5
5) ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม							
5.1) ผลกระทบจากขยะ	5				✓		10
5.2) การก่อให้เกิดปัญหาเรื่องเสียง	5				✓		10
รวมค่าน้ำหนัก	119						
						คะแนนรวม	227
						ร้อยละ	38.15

6.1.3 การประเมินศักยภาพเพื่อจัดอันดับความสำคัญ

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ได้จากข้อมูลความพอใจของนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน และการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นนำมาคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นไปได้ ในการพัฒนาศักยภาพให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ ทั้งนี้การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการวางแผนและตัดสินใจเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตาม ความสำคัญและการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตามความเสื่อมโทรมซึ่งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ผลการประเมินสามารถสรุปได้ดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง (>100 คะแนน) ได้แก่ 1) อุทยานแห่งชาติภูเรือ 2) วัดม่วงไข่ 3) วัดป่าห้วยลาด 4) สวนดอกไม้ TSA 5) ซาโต้ เดอ เลย 6) สถานีทดลองเกษตรที่สูง และ 7) ลานคริสต์มาส

แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวปานกลาง (ตั้งแต่ 80 – 100 คะแนน) ได้แก่ 1) วัดม่วงไข่

ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นเกณฑ์ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงก็จะมี ความเร่งด่วนในการพัฒนาในอันดับต้น เนื่องจากได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องเข้าไปพัฒนาเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมและพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวที่นำมาประเมินจะ ดำเนินการโดยรัฐและเอกชน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการสามารถที่จะเข้าไปจัดการพัฒนาได้ แต่หากเป็นของเอกชนการพัฒนาจะทำให้รูปของการส่งเสริม เช่น การประชาสัมพันธ์ หรือการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนน ป้ายบอกทาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงสะดวกมากขึ้น สามารถแสดงผลการจัดอันดับและผู้รับผิดชอบได้ในตารางที่ 6.15 และ 6.16

ตารางที่ 6.15 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความเร่งด่วนในการพัฒนา

อันดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ความสำคัญ	ความเสื่อมโทรม	ความเร่งด่วน	ระดับศักยภาพ	รูปแบบการท่องเที่ยว
		100 คะแนน	100 คะแนน	200 คะแนน		
1	อุทยานแห่งชาติภูเรือ	78.75	42.85	121.60	สูง	ธรรมชาติ
2	วัดม่วงไข่	58.33	40.0	98.33	กลาง	ศิลปวัฒนธรรม
3	วัดป่าห้วยลาด	82.92	33.94	116.86	สูง	ศิลปวัฒนธรรม
4	สวนดอกไม้ TSA	80.0	37.31	117.31	สูง	เชิงเกษตร
5	ซาโต้ เดอ เลย	80.0	27.56	107.56	สูง	เชิงเกษตร
6	สถานีทดลองเกษตรที่สูง	72.08	47.05	119.13	สูง	เชิงเกษตร
7	ลานคริสต์มาส	78.33	38.15	116.48	สูง	ประเพณีและกิจกรรม

ตารางที่ 6.16 การจัดอันดับความเร่งด่วนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ

อันดับความเร่งด่วน	คะแนนรวม	ระดับศักยภาพ
1) อุทยานแห่งชาติภูเรือ	121.60	สูง
2) สถานีทดลองเกษตรที่สูง	119.13	สูง
3) สวนดอกไม้ TSA	117.31	สูง
4) วัดป่าห้วยลาด	116.86	สูง
5) ลานคริสต์มาส	116.48	สูง
6) ชาโต้ เดอ เลย	107.56	สูง
7) วัดม่วงไข่	98.33	กลาง

6.1.4 สรุปผลการศึกษา

จากการจัดอันดับความสำคัญสามารถแบ่งกลุ่มความเร่งด่วนในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญสูง

ลำดับที่ 1 อุทยานแห่งชาติภูเรือ

ลำดับที่ 2 สถานีทดลองเกษตรที่สูง

ลำดับที่ 3 สวนดอกไม้ TSA

ลำดับที่ 4 วัดป่าห้วยลาด

ลำดับที่ 5 ลานคริสต์มาส

ลำดับที่ 6 ชาโต้ เดอ เลย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญปานกลาง

ลำดับที่ 1 วัดม่วงไข่

ผลการจัดอันดับความสำคัญแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือทั้ง 2 กลุ่มจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปในบทที่ 7

บทที่ 7

ความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

การศึกษาในบทนี้ได้จากการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแบบพักค้างคืนอำเภอภูเรือในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2557 - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือและนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยว ในการศึกษานี้จะแบ่งการศึกษาเป็น 4 ส่วนดังนี้

7.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

7.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความพอใจ

7.3 ความพอใจต่อการบริการด้านการท่องเที่ยว

7.4 ความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว

7.1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.1 และ 42.9 ตามลำดับ โดยมีช่วงอายุอยู่ในช่วง 21 - 40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 97.0 และ 2.0 ตามลำดับ เป็นคนโสดมากกว่าคนที่สมรส คิดเป็นร้อยละ 55.1 และ 43.4 ตามลำดับ นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/ลูกจ้างภาครัฐ รองลงมาเป็นกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.3 และ 29.3 ตามลำดับ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะจบการศึกษาและอยู่ในวัยทำงานซึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.1 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยเรียนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาเป็นอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 50.0 และ 31.6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้ในช่วง 10,000 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.6 โดยมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 29.8 และ 22.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 7.1)

ตารางที่ 7.1 แสดงข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	85	42.9
2. หญิง	113	57.1
รวม	198	100.0
อายุ		
1. ต่ำกว่าเท่ากับ 20 ปี	29	14.6
2. 21 - 40 ปี	126	63.6
3. 41 - 60 ปี	39	19.7
4. มากกว่า 60 ปี	4	2.0
รวม	198	100.0

ตารางที่ 7.1 แสดงข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
ศาสนา		
1. พุทธ	192	97.0
2. คริสต์	4	2.0
3. อิสลาม	1	0.5
4. อื่นๆ	1	0.5
รวม	198	100.0
สถานภาพสมรส		
1. โสด	109	55.1
2. สมรส	86	43.4
3. หม้าย	3	1.5
รวม	198	100.0
อาชีพ		
1. ผู้ประกอบการอิสระ	32	16.2
2. ข้าราชการ/ลูกจ้างภาครัฐ	64	32.3
3. ลูกจ้างภาคเอกชน	28	14.1
4. เกษตรกร	11	5.6
5. นักเรียน/นักศึกษา	58	29.3
6. เกษียณอายุ	2	1.0
7. ไม่ได้ทำงาน	3	1.5
รวม	198	100.0
สถานภาพทางการศึกษา		
1. จบการศึกษา	138	69.7
2. กำลังศึกษา	60	30.3
รวม	198	100.0
จบการศึกษาระดับ		
1. ประถมศึกษา	3	2.1
2. มัธยมศึกษา	21	15.2
3. อนุปริญญา	30	21.9
4. ปริญญาตรี	83	60.1
5. สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.7
รวม	138	100.0

ตารางที่ 7.1 แสดงข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
กำลังศึกษาระดับ		
1. ประถมศึกษา	-	-
2. มัธยมศึกษา	10	16.7
3. อนุปริญญา	19	31.6
4.ปริญญาตรี	30	50.0
5. สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.7
รวม	60	100.0
รายได้ต่อเดือน		
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	56	28.3
2. 10,000 – 30,000 บาท	114	57.6
3. 30,001 – 50,000 บาท	20	10.1
4. มากกว่า 50,000 บาท	8	4.0
รวม	198	100.0
ภูมิลำเนา		
1. คนในท้องถิ่น	25	12.6
2. กรุงเทพมหานคร	36	18.2
3. ภาคเหนือ	44	22.2
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	59	29.8
5. ภาคกลาง	18	9.1
6. ภาคตะวันออก	9	4.5
7. ภาคตะวันตก	3	1.5
8. ภาคใต้	4	2.0
รวม	198	100.0

7.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจุดประสงค์หลักมาที่อำเภอภูเรือเพื่อการท่องเที่ยวที่อำเภอภูเรือ คิดเป็นร้อยละ 98.5 และเหตุผลที่เลือกมาที่อำเภอภูเรือเพราะต้องการรับอากาศหนาว คิดเป็นร้อยละ 87.9 ซึ่งสอดคล้องกับจุดขายของอำเภอภูเรือ ซึ่งมีอากาศเย็นเกือบตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนธันวาคมไปจนถึงกุมภาพันธ์ของทุกปี จะมีอากาศหนาวเย็นมาก บางปีอุณหภูมิลดลงถึง -2 องศาเซลเซียส จนหลายพื้นที่เกิดการแข็งตัวของน้ำค้างบนยอดหญ้า และกลายเป็นเกล็ดน้ำแข็ง ซึ่งภาษาชาวบ้านเรียกว่า “แม่คะนิง” จนได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่ “หนาวที่สุดในแดนสยาม”

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เพิ่งเคยมาท่องเที่ยวอำเภอภูเรือเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 59.6 และเคยมาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 40.4 โดยช่องทางที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้จักอำเภอภูเรือส่วนใหญ่จะมาจากสื่อทางโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 43.4 และ 39.4 ตามลำดับ ลักษณะของการเดินทางส่วนใหญ่จะมาเป็นกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 98.0 โดยใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง อยู่ในช่วง 1 – 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 83.3 ซึ่งในการเดินทางตลอดเส้นทางท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะพักค้างคืนที่อำเภอภูเรือ คิดเป็นร้อยละ 88.9 โดยนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาคือรถเช่า/เหมา คิดเป็นร้อยละ 73.7 และ 17.2 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายระหว่างการเดินทางพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าใช้จ่ายตลอดการเดินทางเฉลี่ย 4,489 บาทต่อคน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อของที่ระลึกมากที่สุด เฉลี่ย 1,739 บาทต่อคน สืบเนื่องจากอำเภอภูเรือมีสินค้าที่ระลึกที่หลากหลายผลิตภัณฑ์ ทั้งสินค้าเกษตรแปรรูป ผักสด ผลไม้ ดอกไม้ ไวน์ และเสื้อผ้า จึงทำให้การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวด้านนี้ค่อนข้างสูง ส่วนค่าใช้จ่ายด้านที่พัก เฉลี่ย 702 บาทต่อคน ซึ่งส่วนใหญ่จะมาเที่ยวที่ประมาณ 2 คืนและมาเป็นหมู่คณะ (ตารางที่ 7.3 และ 7.4)

นอกจากนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความประทับใจและจะกลับมาเที่ยวอำเภอภูเรืออีก คิดเป็นร้อยละ 94.9 และ 93.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 7.5 และ 7.6)

ตารางที่ 7.2 แสดงจุดประสงค์และพฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอภูเรือ

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
จุดประสงค์หลักของการเดินทาง		
1. ท่องเที่ยว/พักผ่อน	195	98.5
2. ธุรกิจ/ค้าขาย	2	1.0
3. เยี่ยมญาติ/เพื่อน	1	0.5
รวม	198	100.0
เหตุผลที่เลือกมาท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ		
1. รับอากาศหนาว	174	87.9
2. เที่ยวงานเทศกาล	9	4.5
3. เป็นเส้นทางผ่านไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ	3	1.5
4. สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่น่าสนใจ	10	5.1
5. มาซื้อของฝากของที่ระลึก	1	0.5
6. เพื่อการศึกษาและเรียนรู้	1	0.5
รวม	198	100.0

ตารางที่ 7.2 แสดงจุดประสงค์และพฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอภูเรือ

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ		
1. เดินทางมาครั้งแรก	118	59.6
2. เคยเดินทางมาแล้ว	80	40.4
รวม	198	100.0
ลักษณะการเดินทาง		
1. มาคนเดียว	4	2.0
2. มาเป็นกลุ่ม	194	98.0
รวม	198	100.0
ระยะเวลาในการท่องเที่ยว (วัน)		
1. 1 - 3 วัน	165	83.3
2. 4 - 6 วัน	29	14.6
3. มากกว่า 6 วัน	4	2.0
รวม	198	100.0
รูปแบบการเดินทาง		
1. พักค้างคืนที่อำเภอภูเรือ	176	88.9
2. แวะทางผ่าน/พักค้างคืนที่อื่น	6	3.0
3. ไป-กลับ	16	8.1
รวม	198	100.0
พาหนะในการเดินทาง		
1. รถทัวร์	14	7.1
2. รถไฟ	-	-
3. เครื่องบิน	3	1.5
4. รถยนต์ส่วนตัว	146	73.7
5. รถเช่า/เหมา	34	17.2
6. รถของบริษัททัวร์	1	0.5
รวม	198	100.0
ช่องทางการสื่อสารที่ทำให้รู้จักอำเภอภูเรือ		
1. โทรทัศน์	86	43.4
2. วิทยุ	1	0.5
3. หนังสือพิมพ์	3	1.5
4. อินเทอร์เน็ต	78	39.4
5. นิตยสารท่องเที่ยว	5	2.5
6. แผ่นพับ/สื่อสิ่งพิมพ์จากทท.	1	0.5
7. การบอกต่อของคนรู้จัก	24	12.1
รวม	198	100.0

ตารางที่ 7.3 ข้อมูลการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

ค่าใช้จ่าย	ความถี่	ร้อยละ
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม		
1. ต่ำกว่าเท่ากับ 1,000 บาท	173	87.4
2. 1,001 – 2,500 บาท	21	10.6
3. 2,501 – 5,000 บาท	4	2.0
รวม	198	100.0
ค่าที่พัก		
1. ต่ำกว่าเท่ากับ 500 บาท	144	72.7
2. 501 – 1,000 บาท	35	17.7
3. 1,001 – 1,500 บาท	13	6.6
4. 1,501 – 2,000 บาท	4	2.0
5. มากกว่า 2,000 บาท	2	1.0
รวม	198	100.0
ค่าเดินทาง		
1. ต่ำกว่าเท่ากับ 500 บาท	116	58.6
2. 501 – 1,000 บาท	40	20.2
3. 1,001 – 1,500 บาท	12	6.1
4. 1,501 – 2,000 บาท	12	6.1
5. มากกว่า 2,000 บาท	18	9.0
รวม	198	100.0
ค่าซื้อของที่ระลึก		
1. ต่ำกว่าเท่ากับ 500 บาท	140	70.7
2. 501 – 1,000 บาท	30	15.2
3. 1,001 – 1,500 บาท	5	2.5
4. 1,501 – 2,000 บาท	10	5.1
5. มากกว่า 2,000 บาท	13	6.5
รวม	198	100.0

ตารางที่ 7.4 ค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

ค่าใช้จ่าย	Minimum	Maximum	Mean	SD.
1. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	100	5,000	825	712.8
2. ค่าที่พัก	60	4,000	702	641.3
3. ค่าเดินทาง	100	7,000	1,223	1260.7
4. ค่าซื้อของที่ระลึก	20	10,000	1,739	1749.8

ตารางที่ 7.5 แสดงความประทับใจในการท่องเที่ยว

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
ไม่ประทับใจ	10	5.1
ประทับใจ	188	94.9
รวม	198	100.0

ตารางที่ 7.6 แสดงความคิดเห็นที่จะกลับมาเที่ยวภูเรือ

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
กลับมาเที่ยวอีก	186	93.9
ไม่กลับมาอีก	12	6.1
รวม	198	100.0

7.3 ความพอใจต่อการบริการด้านการท่องเที่ยว

จากการศึกษาความพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้บริการด้านการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ และชุมชน พบว่า 3 อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างประเมินความพอใจด้านการให้บริการในระดับดี คือ 1) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 46.0 2) อัยาศัยของคนในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 46.5 และ 3) ที่พักและรีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 43.9 ส่วนการบริการด้านอื่นๆ นักท่องเที่ยวจะประเมินการให้บริการอยู่ในระดับความพอใจ ไม่ว่าจะเป็นร้านของฝาก/ของที่ระลึก ระบบการดูแลความปลอดภัย ป้ายบอกทาง ความสะอาดของสถานที่สาธารณะ ความเพียงพอและสุขอนามัยของห้องน้ำสาธารณะ ความสะดวกและความเพียงพอของลานจอดรถในแหล่งท่องเที่ยว การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการบริการของผู้ประกอบการ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการประเมินการให้บริการในด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ในระดับพอใจและดี แต่ทั้งนี้ก็เมื่อพิจารณาในรายละเอียดการให้บริการ เพื่อเพิ่มคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการให้บริการที่อำนวยความสะดวกในการด้านการบริการการท่องเที่ยวและเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุด จึงมีด้านที่ต้องปรับปรุงดูแล และดำเนินการแก้ไขคือ การคมนาคม (ถนน/จราจร) สืบเนื่องจากช่วงที่ทำการเก็บข้อมูลเป็นช่วงฤดูการท่องเที่ยวและเทศกาลลานคริสต์มาส จึงทำให้การจราจรบริเวณอำเภอภูเรือเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวและรถ ส่งผลต่อการจราจร และที่จอดรถ ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีแผนการรองรับเพื่อนำไปสู่การจัดการให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (ตารางที่ 7.7)

เมื่อมีการประเมินการรับรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับเมื่อมาเที่ยวอำเภอภูเรือ ใน 3 เรื่อง พบว่า 1) การประเมินความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นไปตามความคาดหวัง คิดเป็นร้อยละ 77.3 2) การประเมินมาตรฐานการให้บริการโดยภาพรวม เป็นไปตามความคาดหวัง คิดเป็นร้อยละ 81.3 และ 3) การประเมินสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นไปตามความคาดหวัง คิดเป็นร้อยละ 75.3 โดยประสบการณ์ที่ได้รับมากกว่าความคาดหวังเกินร้อยละ 10 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่น้อยกว่าความคาดหวัง นั้นหมายความว่า อำเภอภูเรือยังคงสร้างความประทับใจและการรับรู้ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลว่ามีความประทับใจอำเภอภูเรือ และอยากกลับมาเที่ยวใหม่ ตรงนี้เป็นจุดสะท้อนให้เห็นว่าอำเภอภูเรือมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และหากมีการพัฒนาและการจัดการที่ดีก็จะนำไปสู่ความยั่งยืน (ตารางที่ 7.8)

ตารางที่ 7.7 การประเมินระดับความพอใจการใช้บริการด้านการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการและชุมชน

ข้อมูล	ระดับความพอใจ			
	ดี	พอใจ	ปรับปรุง	รวม
1. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	91 (46.0)	98 (49.5)	9 (4.5)	198 (100.0)
2. ที่พักและรีสอร์ท	87 (43.9)	102 (51.5)	9 (4.5)	198 (100.0)
3. ร้านของฝาก/ของที่ระลึก	73 (36.9)	118 (59.6)	7 (3.5)	198 (100.0)
4. อัยาศัยของคนในท้องถิ่น	92 (46.5)	103 (52.0)	3 (1.5)	198 (100.0)
5. ระบบการดูแลความปลอดภัย	76 (38.4)	108 (54.5)	14 (7.1)	198 (100.0)
6. การคมนาคม (ถนน/จราจร)	73 (36.9)	99 (50.0)	26 (13.1)	198 (100.0)
7. ป้ายบอกทาง	76 (38.4)	103 (52.0)	19 (9.6)	198 (100.0)
8. ความสะอาดของสถานที่สาธารณะ	86 (43.4)	93 (47.0)	19 (9.6)	198 (100.0)
9. ความเพียงพอและสุขอนามัยของ ห้องน้ำสาธารณะ	66 (33.3)	113 (57.1)	19 (9.6)	198 (100.0)
10. ความสะอาด และความเพียงพอของ ลานจอดรถในแหล่งท่องเที่ยว	74 (37.4)	105 (53.0)	19 (9.6)	198 (100.0)
11. การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว	64 (32.3)	124 (62.6)	10 (5.1)	198 (100.0)
12. การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย อากาศและเสียง	76 (38.4)	107 (54.0)	15 (7.6)	198 (100.0)
13. มาตรฐานการบริการของ ผู้ประกอบการ	68 (34.3)	123 (62.1)	7 (3.5)	198 (100.0)

ตารางที่ 7.8 ประเมินการรับรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับเมื่อมาเที่ยวอำเภอภูเรือ

การประเมิน	ระดับการรับรู้			
	น้อยกว่าที่ คาดหวัง	เป็นไปตาม ความคาดหวัง	มากกว่าที่ คาดหวัง	รวม
ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว	18 (9.1)	153 (77.3)	27 (13.6)	198 (100.0)
มาตรฐานการให้บริการโดยภาพรวม	13 (6.6)	161 (81.3)	24 (12.1)	198 (100.0)
สิ่งอำนวยความสะดวก	18 (9.1)	149 (75.3)	31 (15.7)	198 (100.0)

7.4 การประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ

จากการศึกษาความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งที่อำเภอภูเรือ โดยสามารถแสดงผลการศึกษาได้ดังนี้

1) อุทยานแห่งชาติภูเรือ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 87.9 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ อยู่ในระดับมาก

2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง อยู่ในระดับมากที่สุด

3) สถานีทดลองเกษตรที่สูงภูเรือ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวสถานีทดลองเกษตรที่สูงภูเรือ และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สถานีทดลองเกษตรที่สูงภูเรือ อยู่ในระดับมาก

4) น้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ได้มีประสบการณ์เที่ยวน้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่น้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน อยู่ในระดับมาก

5) ตลาดดอกไม้เมืองหนาว จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวตลาดดอกไม้เมืองหนาว และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตลาดดอกไม้เมืองหนาว อยู่ในระดับมาก

6) สวนอัญมณีวโนทยาน หรือ ซาโต เดอ เลย จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวซาโต เดอ เลย และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ซาโต เดอ เลย อยู่ในระดับมาก

7) ลานคริสต์มาส จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 ได้มีประสบการณ์เที่ยวลานคริสต์มาส และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ลานคริสต์มาส อยู่ในระดับมาก

8) สวนดอกไม้ TSA จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวสวนดอกไม้ TSA และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สวนดอกไม้ TSA อยู่ในระดับมาก

9) วัดป่าห้วยลาด จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวที่วัดป่าห้วยลาด และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่วัดป่าห้วยลาด อยู่ในระดับมาก

10) ร้านกาแฟหรือที่พักริมทาง จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 198 คน มีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ได้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ร้านกาแฟหรือที่พักริมทาง และทำการประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ร้านกาแฟหรือที่พักริมทาง อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7.9 แสดงความประเมินระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมและความสะดวกและการให้บริการ

ข้อมูล	สถานภาพการท่องเที่ยว		รวม	ระดับความสามารถ					ค่าเฉลี่ย (Mean)	แปลผล	
	ได้เที่ยว	ไม่ได้เที่ยว		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			รวม
1. อุทยานแห่งชาติภูเรือ	174 (87.9)	24 (12.1)	198 (100.0)	2 (1.1)	3 (1.7)	54 (31.0)	66 (37.9)	49 (28.2)	174 (100.0)	3.90	มาก
2. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	24 (12.1)	174 (87.9)	198 (100.0)	-	-	5 (2.8)	9 (37.5)	10 (41.7)	24 (100.0)	4.21	มากที่สุด
3. สถานที่ทดลองเกษตรที่สูงภูเรือ	26 (13.1)	172 (86.0)	198 (100.0)	-	2 (7.7)	7 (26.9)	8 (30.8)	9 (34.6)	26 (100.0)	3.92	มาก
4. น้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน	21 (10.6)	177 (89.4)	198 (100.0)	-	1 (4.8)	7 (33.3)	6 (28.6)	7 (33.3)	21 (100.0)	3.90	มาก
5. ตลาดดอกไม้เมืองหนาว (ตลอดเส้นทางภูเรือ)	62 (31.3)	136 (68.7)	198 (100.0)	-	1 (1.6)	18 (29.0)	20 (32.3)	23 (37.1)	62 (100.0)	4.04	มาก
6. สวนอนุภูเรือวโนทยานหรือ ชาติ เดอ เลย	56 (28.3)	142 (71.7)	198 (100.0)	1 (1.8)	3 (5.4)	23 (41.1)	17 (30.4)	12 (21.4)	56 (100.0)	3.64	มาก
7. ลานคริสต์มาส	127 (64.1)	71 (35.9)	198 (100.0)	-	5 (3.9)	29 (22.8)	46 (36.2)	47 (37.0)	127 (100.0)	4.06	มาก
8. สวนดอกไม้ TSA	61 (30.8)	137 (69.2)	198 (100.0)	1 (1.6)	5 (8.2)	12 (19.7)	27 (44.3)	16 (26.2)	61 (100.0)	3.85	มาก
9. วัดป่าห้วยลาด	79 (39.9)	119 (60.1)	198 (100.0)	1 (1.3)	4 (5.1)	16 (20.3)	29 (36.7)	29 (36.7)	79 (100.0)	4.02	มาก
10. ร้านกาแฟ/ที่พักริมทาง	83 (41.9)	115 (58.1)	198 (100.0)	2 (2.4)	7 (8.4)	15 (18.1)	37 (44.6)	22 (26.5)	83 (100.0)	3.84	มาก

7.5 การประเมินความสามารถในการรองรับด้านการรับรู้จากการท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ

การประเมินความสามารถในการรองรับด้านการรับรู้จากการท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ ได้ทำการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแกนนำชุมชน โดยการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดระดับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูเรือ โดยเป็นการประเมินความสามารถในการรองรับด้านการรับรู้ (Perceptual Carrying Capacity) สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการของกลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1) อุทยานแห่งชาติภูเรือ มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 1,500 คนต่อวัน พบว่าระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับน้อย และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับปานกลาง

2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 700 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับน้อย และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับน้อย

3) สถานีทดลองเกษตรที่สูงอำเภอภูเรือ มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 1,200 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับปานกลาง

4) น้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 250 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับน้อย และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับน้อย

5) ตลาดดอกไม้เมืองหนาว (ตลอดเส้นทางภูเรือ) มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 250 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับน้อย และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับน้อย

6) สวนอุนภูเรือวโนทยาน หรือ ซาโต เดอ เลย มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 700 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับปานกลาง

7) ลานคริสต์มาส มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 900 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับปานกลาง

8) สวนดอกไม้ TSA มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับปานกลาง

9) วัดป่าห้วยลาด มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 1,000 คนต่อวัน ระดับความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง และระดับความสามารถในการรองรับด้านบริการอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7.10)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของความสามารถในการรองรับด้านต่างๆ ของอำเภอภูเรือ จะพบว่าความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในระดับน้อย ได้แก่ 1) โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา 2) การบริการด้านการนำเที่ยว (ไกด์) 3) จุดบริการนักท่องเที่ยว/จุดพักรถ 4) ป้ายบอกทาง 5) ห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว 6) ลานจอดรถ และ 7) การติดต่อสื่อสาร/อินเทอร์เน็ต/Free WiFi เป็นต้น (ตารางที่ 7.11)

อย่างไรก็ตาม การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความพร้อมและมีระดับความสามารถในการรองรับระดับปานกลาง ได้แก่ 1) มาตรฐานการให้บริการของผู้ประกอบการ 2) ความปลอดภัยและสุขอนามัยที่ดี 3) ความปลอดภัยด้านคมนาคม 4) หน่วยกู้ภัยและการให้ความช่วยเหลือ 5) การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว 6) โรงแรมและสถานที่พัก 7) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และ 8) ร้านขายของที่ระลึก (ตารางที่ 7.11) เมื่อมีการแบ่งกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 7.10)

1) ด้านการบริการ กลุ่มระดับปานกลาง ได้แก่

- (1) อุทยานแห่งชาติภูเรือ
- (2) สถานีทดลองเกษตรที่สูง
- (3) ตลาดดอกไม้เมืองหนาว
- (4) สวนอัญมณีเรือโนทยาน หรือ ซาโต เดอ เลย
- (5) ลานคริสต์มาส
- (6) สวนดอกไม้ TSA
- (7) วัดป่าห้วยลาด

2) ด้านการบริการ กลุ่มระดับน้อย ได้แก่

- (1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง
- (2) น้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มระดับปานกลาง ได้แก่

- (1) สถานีทดลองเกษตรที่สูง
- (2) ตลาดดอกไม้เมืองหนาว
- (3) สวนอัญมณีเรือโนทยาน หรือ ซาโต เดอ เลย
- (4) ลานคริสต์มาส
- (5) สวนดอกไม้ TSA
- (6) วัดป่าห้วยลาด

4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มระดับน้อย ได้แก่

- (1) อุทยานแห่งชาติภูเรือ
- (2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง
- (3) น้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน

จากการประเมินระดับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง พบว่า หากมีนักท่องเที่ยวต่อวันมากกว่าที่กำหนดจะส่งผลกระทบต่อ การให้บริการและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้ และอาจส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการมาเที่ยวชม และผลกระทบต่อชุมชนได้ เช่น การจราจร ชะงัก ความแออัด เป็นต้น

ตารางที่ 7.10 สรุปผลการประเมินความสามารถในการรองรับตามการรับรู้ด้าน

แหล่งท่องเที่ยว	ความสามารถในการรองรับ (คนต่อวัน)	ด้านสิ่งแวดล้อม			ด้านบริการ		
		มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. อุทยานแห่งชาติภูเรือ	1,500			✓		✓	
2. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	700			✓			✓
3. สถานที่ทดลองเกษตรที่สูงภูเรือ	1,200		✓			✓	
4. น้ำตกปลาป่าและน้ำตกสองคอน	250			✓			✓
5. ตลาดดอกไม้เมืองหนาว (ตลอดเส้นทางภูเรือ)	300		✓			✓	
6. สวนอนุสรณ์อุทยาน หรือ ซาโต เดอ เดอ	700		✓			✓	
7. ลานคริสต์มาส	900		✓			✓	
8. สวนดอกไม้ TSA	400		✓			✓	
9. วัดป่าห้วยลาด	1,000		✓			✓	

ตารางที่ 7.11 ระดับความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ประเภท	ระดับความสามารถในการรองรับ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. มาตรฐานการให้บริการของผู้ประกอบการ		✓	
2. ความปลอดภัยและสุขอนามัยที่ดี		✓	
3. ความปลอดภัยด้านคมนาคม		✓	
4. หน่วยกู้ภัยและการให้ความช่วยเหลือ		✓	
5. การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว		✓	
6. โครงสร้างพื้นฐานถนน ไฟฟ้า น้ำประปา			✓
7. โรงแรมและสถานที่พัก		✓	
8. การบริการด้านการนำเที่ยว (ไกด์)			✓
9. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		✓	
10. ร้านขายของที่ระลึก		✓	
11. จุดบริการนักท่องเที่ยว/จุดพักรถ			✓
12. ป้ายบอกทาง			✓
13. ห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว			✓
14. ลานจอดรถ			✓
15. การติดต่อสื่อสาร/อินเทอร์เน็ต/Free WiFi			✓